

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Maarit Korkia-aho

KUNTALISÄN VAIKUTUS LAPSEN
PÄIVÄHOITOMUODON VALINTAAN
ALAJÄRVEN KAUPUNGISSA

Sosiaali- ja terveysala
2013

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Maarit Korkia-aho
Opinnäytetyön nimi	Kuntalisän vaikutus lapsen päivähoito- muodon valintaan Alajärven kaupungissa
Vuosi	2013
Kieli	suomi
Sivumäärä	61 +2 liitettä
Ohjaaja	Ahti Nyman

Alajärven kaupunki otti vuonna 2012 käyttöön kotihoidon tuen kuntalisän kokeiluna. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää edellä mainitun kuntalisän vaikuttavuutta, eli kuinka moni perhe teki lapsen hoitopäätöksen kuntalisän ansiosta. Tutkimus tarkoituksena oli edesauttaa Alajärven kaupungin päätöksentekoa siitä, jatkettaisiinko kuntalisän maksamista myös seuraavana vuonna.

Teoreettinen viitekehys on sidottu vahvasti tutkimusaiheeseen. Teoria koostuu suomalaisesta päivähoitojärjestelmästä sekä kotihoidon tuen kuntalisästä. Tutkimuksessa käytettiin kvalitatiivisia sekä kvantitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Aineisto kerättiin puhelinhaastattelujen avulla.

Tutkimuksessa kävi ilmi, suurin osa kuntalisää saavista henkilöistä ei ollut tehnyt lapsen hoitopäätöstä kuntalisän ansiosta. Suurin osa vastaajista oli työttömiä, jolloin kuntalisä ei välttämättä houkuttele työssäkäyviä henkilöitä hoitamaan lasta kotona. Kuntalisän suuruudesta oltiin montaa mieltä, mutta silti se ei tuntunut vaikuttavan lapsen hoitopäätökseen tai siihen, kuinka pitkään lasta aikoi hoitaa kotona.

ABSTRACT

Author	Maarit Korkia-aho
Title	The Impact of Municipal Supplement on the Choice of form of Day Care in Alajärvi
Year	2013
Language	Finnish
Pages	61 + 2 Appendices
Name of Supervisor	Ahti Nyman

The town of Alajärvi started with an experiment and started to pay a municipal supplement to the home care allowance in 2012. The purpose of this bachelor's thesis was to find out what the impact of this experiment has been, i.e. how many families made a decision based on the municipal supplement. The purpose of this study was to help the town of Alajärvi in making a decision if the municipal supplement is paid also the following year.

The theoretical frame of reference of this bachelor's thesis is strongly tied to the topic. The theory includes information about the Finnish day care system and municipal supplement of home care allowance. Both qualitative and quantitative methods were used during the study. The material was collected by telephone interviews.

The study showed that most of the beneficiaries had not made a decision based on the municipal supplement. Most of the respondents were unemployed so the municipal supplement does not encourage the working people to take care of a child at home. There were different opinions about the amount of allowance but it still did not seem to affect the child's day care, or the decision on how long a child was going to be taken care of at home.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	9
2	LASTEN HOITOJÄRJESTELMÄT.....	10
	2.1 Kunnallinen päivähoito.....	10
	2.2 Kotihoidon tuki.....	10
	2.3 Yksityisen hoidon tuki.....	11
	2.4 Päivähoidon kehittyminen.....	11
	2.5 Kotihoidon tuen historiaa.....	12
3	KOTIHOIDON TUEN KUNTALISÄ.....	15
	3.1 Kotihoidon tuen kuntalisän yleisyys.....	15
	3.2 Kuntalisän maksaminen.....	17
	3.3 Kelan ehdot kuntalisän maksamiselle.....	18
	3.3.1. Kotihoidon tuki, yksityisen hoidon tuki tai molemmat tuet.....	18
	3.3.2. Hoitaja.....	18
	3.3.3. Lapsen hoitoaika.....	18
	3.3.4. Lapsen ikä.....	19
	3.3.5. Lasten lukumäärä.....	19
	3.3.6. Lisäehdot.....	19
	3.4 Kotihoidon tuen kuntalisän maksaminen Alajärven kaupungissa.....	19
	3.5 Kuntalisä muissa kunnissa.....	20
	3.6 Kuntalisä mediassa.....	21
4	LASTEN PÄIVÄHOIDON JA KUNTALISÄN KUSTANNUKSET.....	23
	4.1 Hypoteesit.....	24
	4.1.1 Hypoteesi 1.....	24
	4.1.2 Hypoteesi 2.....	24
	4.1.3 Hypoteesi 3.....	25
	4.1.4 Hypoteesi 4.....	25
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	26
	5.1 Haastattelut.....	26
	5.2 Tutkimusmenetelmät.....	27

5.3 Tutkimuksen validius ja reliaabelius	28
6 TUTKIMUSTULOKSET	29
6.1. Lasten syntymäajat	29
6.2. Työllisyystilanne	31
6.3. Kuntalisän vaikutus päätökseen hoitaa lapsia kotona	31
6.4. Kuinka pitkään lapsia hoidetaan kotona?	32
6.5. Mielipiteet kuntalisän suuruudesta	33
6.6. Kuntalisän vaikutus lapsiperheiden muuttopäätökseen	35
6.7. Vastaajien mielteitä kuntalisästä ja kehittämisehdotuksia	36
6.8 Kuntalisän vaikuttavuus	39
6.8.1 Kuntalisä vaikutti päätökseen hoitaa lasta kotona	39
6.8.1.1 Lasten syntymäajat	39
6.8.1.2 Työllisyystilanne	41
6.8.1.3 Kuinka pitkään lapsia hoidetaan kotona?	42
6.8.2 Kuntalisä vaikutti ehkä osittain päätökseen hoitaa lasta kotona	43
6.8.2.1 Lasten syntymäajat	43
6.8.2.2 Työllisyystilanne	45
6.8.2.3 Lasten hoitaminen kotona	45
6.8.3 Kuntalisä ei vaikuttanut päätökseen hoitaa lasta kotona	46
6.8.3.1 Lasten syntymäajat	46
6.8.3.2 Työllisyystilanne	48
6.8.3.3 Kuinka pitkään lasta hoidetaan kotona?	48
6.9 Tyytyväisyys kuntalisän suuruuteen	49
6.9.1 Lasten iät	49
6.9.2 Perhetyypit	51
6.9.3 Elämäntilanne	52
6.9.4 Kuntalisän vaikutus lapsen hoitomuodon valintaan	53
6.9.5 Kuinka pitkään lasta hoidetaan kotona?	54
6.9.6 Pohdintaa kuntalisän suuruudesta	56
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	58
8 POHDINTA	59
LÄHTEET	60
LIITTEET	

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1.	Lasten iät.	s. 30
Kuvio 2.	Työllisyystilanne.	s. 31
Kuvio 3.	Kuntalisän vaikutus lapsen hoitomuodon valintaan.	s. 32
Kuvio 4.	Lasten hoitaminen kotona.	s. 33
Kuvio 5.	Tyytyväisyys kuntalisän suuruuteen.	s. 34
Kuvio 6.	Kuntalisän mahdollinen vaikutus lapsiperheen muuttopäätökseen.	s. 36
Kuvio 7.	Mietteitä kuntalisästä.	s. 37
Kuvio 8.	Eri ikäisten lasten vanhempien tyytyväisyys kuntalisän suuruuteen.	s. 50
Kuvio 9.	Eri perhekokojen tyytyväisyys kuntalisän suuruuteen.	s. 51
Kuvio 10.	Työllisyystilanne ja tyytyväisyys kuntalisän suuruuteen.	s. 52
Kuvio 11.	Kuntalisän suuruuden vaikutus lapsen hoitomuodon valintaan.	s. 53
Kuvio 12.	Tyytyväisyys kuntalisän suuruuteen ja lapsen hoitaminen kotona.	s. 55
Taulukko 1.	Kuntalisän ehdot.	s. 17
Taulukko 2.	Hoitopaikkojen kustannukset Alajärvellä.	s. 23
Taulukko 3.	Vastaajien tavoittaminen.	s. 27

Taulukko 4. Lasten lukumäärä perheissä.	s. 29
Taulukko 5. Kuntalisän maksamisen vaikutus eri perhetyyppeihin.	s. 40
Taulukko 6. Kuntalisän vaikutuksesta kotona hoidettavien lasten iät.	s. 40
Taulukko 7. Työllisyystilanne perheissä, joiden päätöksentekoon kuntalisä vaikutti.	s. 42
Taulukko 8. Lasten hoito kotona perheissä, joiden hoitopäätökseen kuntalisä vaikutti.	s. 43
Taulukko 9 Lasten lukumäärä perheissä, joiden päätöksentekoon kuntalisä ehkä vaikutti.	s. 44
Taulukko 10. Lasten iät perheissä, joiden päätöksentekoon kuntalisä ehkä vaikutti.	s. 44
Taulukko 11. Työllisyystilanne perheissä, joiden hoitopäätökseen kuntalisä ehkä vaikutti.	s. 45
Taulukko 12. Lasten hoito kotona, joiden päätöksentekoon kuntalisä ehkä vaikutti.	s. 45
Taulukko 13. Perhekoot, joihin kuntalisä ei vaikuttanut.	s. 46
Taulukko 14. Ikäryhmät, joiden hoitomuotoon kuntalisä ei vaikuttanut.	s. 47
Taulukko 15. Työllisyystilanne perheissä, joiden hoitopäätökseen kuntalisä ei vaikuttanut.	s. 48
Taulukko 16. Lasten hoitaminen kotona perheissä, joiden hoitopäätökseen kuntalisä ei vaikuttanut.	s. 49

LIITELUETTELO

LIITE 1. Tutkimuslupa-anomus ja tutkimuslupa

LIITE 2. Kyselylomake

1 JOHDANTO

Alajärven kaupunki on ottanut kotihoidon tuen kuntalisän käyttöön kokeiluna vuodeksi 2012. Hallinnon harjoittelun kautta tapasin Alajärven varhaiskasvatuspäällikön Kirsi Pesosen. Hän tarjosi minulle mahdollisuutta tehdä tutkimus Alajärven kaupungille kuntalisän vaikutuksesta lapsen hoitomuodon valintaan. Aihe oli mielestäni kiinnostava, joten lupauduin ottamaan työn vastaan. Työ oli kaupungille ajankohtainen, sillä se edesauttoi päätöksentekoa siitä, jatkettaisiinko kuntalisää myös seuraavana vuonna.

Tutkimusluvan (LIITE 1) myönsi Kirsi Pesonen heinäkuussa 2012. Tutkimus suoritettiin puhelinhaastatteluna alajärveläisille perheille, joille oli maksettu kuntalisää tammikuussa 2012. Suoritin haastattelut heinäkuun aikana ja kokosin vastaukset valmiille vastauslomakkeelle. Vastausten perusteella pyrin selvittämään, vaikuttiko kuntalisä perheiden hoitopäätökseen. Lisäksi pyrin selvittämään, millaisten perheiden hoitopäätökseen kuntalisä vaikutti. Kaupungin kannalta oleellisin tieto on se, että onko kuntalisän maksaminen taloudellisesti kannattavaa.

Teoriaosuudessa esitellään, millaisia vaihtoehtoja vanhemmille on tarjolla lasten hoitoon sekä perehdyn suomalaisen päivähoitojärjestelmän kehittymiseen. Päivähoito on lujasti sidoksissa kuntalisään, sillä kuntalisään on oikeutettu ainoastaan, jos perheen kaikki lapset ovat pois kunnallisesta päivähoidosta. Tarkemmassa tarkastelussa on myös kuntalisän kehittyminen sekä maksaminen. Teoriaosuus tukee tutkimustulosten analysointia ja ymmärtämistä.

2 LASTEN HOITOJÄRJESTELMÄT

Kunnilla on vastuu päivähoiton palvelujen järjestämisestä ja yksityisen päivähoiton valvonnasta (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012). Lisäksi kunnan on huolehdittava päivähoidosta annetun lain 11 §:n mukaan siitä, että lasten päivähoitoa on saatavana kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa sekä sellaisin toimintamuodoin, kun kunnassa esiintyvä tarve vaatii (L 19.1973/36). Vanhempainrahakauden päätyttyä vanhemmilla on oikeus saada kunnan järjestämä päivähoitopaikka alle kouluikäisille lapsilleen. Kunnan järjestämä päivähoito voi olla muodoltaan päiväkotihoidon, perhepäivähoitoa tai ryhmäperhepäivähoitoa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012.)

2.1 Kunnallinen päivähoito

Lasten päivähoidosta annetun lain 2§:n mukaan alle oppivelvollisuusikäiset lapset voivat saada päivähoitoa. Päivähoitoon ovat oikeutettuja myös oppivelvollisuusikäiset, mikäli erityiset olosuhteet sitä vaativat tai hoitoa ei voida muuten järjestää. Päivähoidolla tarkoitetaan lapsen hoidon järjestämistä joko päiväkotihoidon, perhepäivähoitoon, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. (L 19.1973/36.)

2.2 Kotihoidon tuki

Mikäli perhe ei valitse lapsen hoitomuodoksi kunnan päivähoitopaikkaa sekä lapsi asuu tosiasiallisesti Suomessa, on perhe oikeutettu kotihoidon ja yksityisen hoidon tukeen (L 20.12.1996/1128).

Kelan maksamaan kotihoidon tukeen ovat oikeutettuja perheet, joiden alle 3-vuotias lapsi ei ole kunnan järjestämässä päivähoidossa. Mikäli lapselle on varattu hoitopaikka (esimerkiksi kesän ajaksi) ja lapsi ei ole hoidossa, on tämä silti este kotihoidon tuen saamiselle. Kunnan järjestämän päivähoiton sijaan vanhemmat voivat itse hoitaa lasta, lapsi voi olla muun hoitajan luona (esimerkiksi sukulaisella) tai yksityisen päivähoiton tuottajan hoidossa. (Kansaneläkelaitos 2012 a.)

Lasten kotihoidon tuki pitää sisällään hoitorahan sekä hoitolisän. Perheen tulot vaikuttavat ainoastaan hoitolisään. Hoitorahaa maksetaan yhdestä alle 3-vuotiaasta lapsesta 327,46 €/kk sekä jokaisesta muusta alle 3-vuotiaasta lapsesta 98,04 €/kk. Alle kouluikäisistä kolme vuotta täyttäneistä maksetaan 63 €/kk. Hoitolisää maksetaan perheen yhdestä lapsesta perheen tulojen ja koon mukaan. (Kansaneläkelaitos 2012 b.)

2.3 Yksityisen hoidon tuki

Lasten yksityisen hoidon tukeen ovat oikeutettuja perheet, joiden alle kouluikäistä lasta hoitaa joko perheen palkkaama hoitaja tai yksityinen päivähoiton tuottaja. Tuen saamisen edellytyksenä on, että lapsi ja hoitaja eivät kuulu samaan kotitalouteen, hoitaja on yksityishenkilö tai muu päivähoiton tuottaja, jonka kunta on hyväksynyt päivähoiton tuottajaksi. Jos sukulainen hoitaa perheen lasta, tulee siitä tehdä työsopimus ja maksaa hoitajalle palkkaa. (Kansaneläkelaitos 2012 c.)

Yksityisen hoidon tuki koostuu hoitorahasta ja hoitolisästä. Hoitorahan suuruus on 166,71€/kk/lapsi ja hoitolisän suuruus määräytyy perheen bruttotulojen mukaan. (Kansaneläkelaitos 2012 d.)

2.4 Päivähoidon kehittyminen

Lasten päivähoitotoiminta oli 1900-luvun alkupuolella lähes kokonaan järjestöjen ja vapaaehtoistyöntekijöiden varassa. Ensisijaisesti äidit vastasivat pienten lasten hoidosta. Äitien ollessa töissä lasten hoidosta vastasivat puolestaan sukulaiset, naapurit ja kotiapulaiset. Vielä 1960-luvulla katsottiin, että päivähoitopalveluita tarvitsi vain pienituloiset perheet ja äitien työssä käyntiä pidettiin epänormaalina. Näin ollen päivähoiton kehittäminen etenikin aina 1970-luvun alkuun saakka hitaasti. (Anttonen 1999, 25-26.)

Päivähoitokeskustelu nousi julkiseen keskusteluun 1960-luvulla arvojen muututtua sekä pienten lasten äitien työssäkäynnin lisääntyttyä. Kunnilla oli mahdollisuus päivähoiton järjestämiseen, mutta tätä mahdollisuutta ei käytetty, sillä siihen ei saatu valtion taloudellista tukea. Julkisen vallan organisoimasta päivähoitosta alettiin esittää vaatimuksia. (Anttonen 1999, 25-26.)

Vuonna 1973 säädettiin laki lasten päivähoidosta, jolloin päivähoito muuttui yleiseksi sosiaalipalveluksi. Myös perhepäivähoidosta tuli tasavertainen hoitomuoto päiväkotihoidon kanssa. Vaikka lain mukaan päivähoitoa tuli tarjota kaikille sitä tarvitseville, se ei käytännössä toteutunut. Lasten päivähoito laajeni nopeasti lain voimaan tulon jälkeen ja päivähoitopaikoista oli huutava pula. Koska lapset valittiin hoitoon vanhempien tulojen perusteella, hyvätuloisten perheiden lapset jäivät vaille kunnallista päivähoitopaikkaa. (Anttonen 1999, 25-28.)

Puutteet päivähoitolaissa johtivat vaatimuksen muuttua päivähoitolakia 1980-luvun alussa. Vuonna 1985 päivähoitolakia muutettiin siten, että alle kolmevuotiaat lapset saivat oikeuden päivähoitopaikkaan. (Anttonen 1999, 25-28.) Vuonna 1996 päivähoito-oikeutta laajennettiin siten, että jokaisella alle kouluikäisellä lapsella on oikeus päivähoitopaikkaan (Anttonen 1999, 45).

Vuonna 1990 astui voimaan lapsen subjektiivinen oikeus päivähoitoon. Vanhempainrahakauden päätyttyä kaikilla alle kolmevuotiailla lapsilla oli oikeus kunnan järjestämään päivähoitoon, mikäli vanhemmat eivät valinneet kotihoidon tukea lapsen hoitomuodoksi. Kunnan oli siis järjestettävä päivähoitoa siinä määrin, kun tarve vaati. Subjektiivista oikeutta aiottiin laajentaa hiljalleen ja vuonna 1996 oikeus koski kaikkia alle kouluikäisiä lapsia. (Välimäki 1999, 153.)

2.5 Kotihoidon tuen historiaa

Kotihoidon tuesta puhuttiin aluksi äidinpalkka-nimellä. 1940-luvulla tehtiin ensimmäinen esitys äidinpalkasta eduskunnalle. Esityksen taustalla oli ajatus, että äidit voisivat omistautua kodille ja lapsille jääden pois ansiotyöstä. Esitys ei kuitenkaan johtanut toimenpiteisiin, vaikka eduskunnassa käytiin vilkasta keskustelua asiasta. 1950-luvulla oltiin vielä sitä mieltä, että äidin paikka on selvästi kotona. (Anttonen 1999, 29-35.) 1960-luvulla alettiin kyseenalaistaa naisen ensisijaista roolia kotiäitinä. Lisäksi keskustelut äidinpalkasta voimistuivat jälleen ja vaatimukset lasten päivähoidon kehittämisestä lisääntyivät. Äidinpalkkaidean esikuvana oli Ranska, joka maksoi palkanlisää miehille, mikäli vaimo oli kotona tai vaimon ansiotulot olivat pienet. Myös viljelijäperheet olivat oikeutettuja kotona olevan äidin lisään. (Anttonen 1999, 32-34.)

Vuonna 1967 Espoo alkoi maksaa kunnan varoista kotihoidon tukea, sillä päivähoitopaikoista oli puutetta. Kokeilun taustalla oli keskustelu siitä, että kunnalle tulee halvemmaksi tukea lapsen hoitoa kotona kuin äidin työssä käyntiä, sillä äidit eivät kykenisi maksamaan päivähoitopalveluista. Tuki oli aluksi tarveharkintaista ja tarkoitettu pienituloisille perheenhuoltajille. (Anttonen 1999, 29-34.) Myös muut kunnat seurasivat Espoon mallia ja vuonna 1974 samanlaista tukea maksettiin 8 kaupungissa sekä 16 maalaiskunnassa. Kotihoidon tuki muotoutui paljolti valtakunnalliseksi käytännöksi 1970-luvulla. (Anttonen 1999, 35-40.)

1970-luvulla nimitys äidinpalkka muuttui kotihoidon tueksi. Laman ja heikon työllisyystilanteen vuoksi kotihoidon tuen toivottiin kannustavan naisia jäämään kotiin hoitamaan lapsia. Vuonna 1977 valtioneuvosto hyväksyi suunnitelman lasten kotihoidon tukijärjestelmän valtakunnallisesta kokeilusta sekä myönsi valtionavustusta kokeilua varten. Tukijärjestelmä kokeilu aloitettiin vuonna 1978 valtion ja kuntien rahoittamana. Kokeilussa oli mukana 21 kuntaa ja tukea maksettiin kolmen erilaisen mallin mukaan. Vuonna 1980 tukijärjestelmä muutettiin valtakunnalliseksi ja valtion rahoittamaksi kokeiluksi. Tällöin myös tuen maksamisperusteet yhtenäistettiin. Tuki oli tasasuuruinen työssäkäyville sekä kotona oleville. Ehtona oli, että perheessä oli oltava 1 alle 2,5-vuotias lapsi sekä vähintään 2 muuta alle kouluikäistä olevaa lasta. Lapset eivät saaneet olla kunnallisessa päivähoitossa. Seuraavana vuonna tuen maksamista pidennettiin siihen saakka, kunnes lapsi täytti 3 vuotta. Kaksilapsiset perheet tulivat vuonna 1982 myös oikeutetuksi tukeen. (Anttonen 1999, 40-41.)

Lasten kotihoidon tuki oli jatkuvasti mukana eduskuntakeskusteluissa 1980-luvulla. Hallitus esitti lakipaketin pienten lasten hoidon kehittämisestä eduskunnalle vuonna 1984. Esityksen mukaan vanhempainrahakauden jälkeen tulisi taata kaikille alle 3-vuotiaille kunnallinen hoitopaikka tai toiselle vanhemmalle maksettaisiin kotihoidon tukea. Myös yksilapsiset perheet tulisivat mukaan tuen piiriin. Lisäksi työntekijöille tulisi säätää oikeus hoitovapaaseen, kunnes lapsi täyttäisi 3 vuotta. Esityksen mukaan järjestelmän olisi tarkoitus tulla voimaan asteittain vuoteen 1990 mennessä. Vilkkaan keskustelun jälkeen lakipaketti hyväksyttiin eduskunnassa joulukuussa 1984. Helmikuun ensimmäisenä päivänä vuonna 1985 tuli

voimaan laki lasten kotihoidon tuesta (1985/24). Vuonna 1997 astui voimaan laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (1996/1128), joka korvasi vuoden 1985 lain lasten kotihoidon tuesta. (Anttonen 1999, 42-45.)

3 KOTIHOIDON TUEN KUNTALISÄ

Tässä osiossa perehdytään kotihoidon tuen kuntalisään. Ensin läpikäydään kuntalisän yleisyyttä ja sen jälkeen esitellään kuntalisän erilaisia maksutapoja.

3.1 Kotihoidon tuen kuntalisän yleisyys

Laura Miettunen (2008) on tehnyt tutkimuksen kotihoidon tuen kuntalisästä. Hänen tutkimuksensa mukaan kuntalisää maksettiin 22 kunnassa vuonna 1989. Seuraavana vuonna kuntalisää maksavien kuntien määrä kaksinkertaistui, kun lakisääteinen oikeus kotihoidon tukeen tuli koko laajuudessaan voimaan. Osalla kunnista oli samat myöntämisperusteet kuntalisään kuin kotihoidon tukeen, mutta osa kunnista asetti erityisiä ehtoja kuntalisän saamiselle. (Miettunen 2008.)

Kuntalisää maksavien kuntien määrä kasvoi aina vuoteen 1991 asti: tuolloin kuntalisää maksoi 56 kuntaa. Syynä suosiolle oli erityisesti hyvä taloudellinen tilanne, sillä työttömyysaste oli erityisen alhainen ja työllisyysaste korkea. Vuodesta 1992 alkaen kuntalisää maksavien kuntien lukumäärä alkoi laskea ja vuonna 1995 enää kolme kuntaa maksoi kuntalisää. Taustalla oli etenkin laman aiheuttama kuntatalouden kiristyminen sekä kotihoidon tuen käyttäjien määrän lisääntyminen. Kuntalisien maksaminen ei ollut kannattavaa, sillä ihmiset hoitivat heikentyneiden työmahdollisuuksien vuoksi lapsia kotona joka tapauksessa. (Miettunen 2008.)

Päivähoito-oikeuden laajennettua koskemaan kaikkia alle kouluikäisiä lapsia, kuntalisien maksaminen yleistyi jälleen vuodesta 1996 alkaen. Kotihoidon tuen kuntalisää maksavien kuntien lukumäärä onkin kasvanut aina 2000-luvun kuluessa. Suosion taustalla oli ilmeisesti 2000-luvun alussa alkanut suotuinen taloudellinen kehitys. Työmarkkinatilanteen parantuessa päivähoitoon on kohdistunut enemmän paineita. (Miettunen 2008.) Myös joissain kunnissa Ruotsissa on kokeiltu kuntalisän käyttöönottoa, mutta etuus on sittemmin poistunut (Hiilamo 2002, 133).

Yksityisen hoidon tuen kuntalisän maksaminen on alusta asti ollut lähes kaksi kertaa suositumpaa kuin kotihoidon tuen kuntalisän maksaminen. Tuki tuli vuonna 1997, kun järjestelmä yksityisen hoidon tuesta tuli voimaan. Yksityisen kotihoidon tuen tukemisen suosion syynä on se, että se on kunnalle edullisin muoto.

Tällöin kunta saa yhden veronmaksajan lisää sekä vanhemmat työmarkkinoiden käyttöön. (Miettunen 2008.)

Kuntaliitto teki keväällä 2012 tutkimuksen, jossa selvitettiin, monessako Manner-Suomen kunnassa maksetaan kotihoidon tuen tai yksityisen hoidon tuen kuntalisää, minkälaiset ehdot kuntalisissä on sekä kuinka monessa kunnassa on päivähoiton palveluseteli käytössä. Kuntaliitto on tutkinut kuntalisän maksamista aiemminkin vuosina 2008 ja 2010. (Kuntaliitto 2012.)

Tutkimuksen mukaan kotihoidon tuen kuntalisää maksavien kuntien lukumäärä on kasvanut verrattuna aikaisempiin vuosiin: vuonna 2012 kotihoidon tuen kuntalisää maksetaan 99 (31 %) kunnassa sekä se on kuudessa kunnassa suunnitteilla. Keskimääräinen tuen suuruus alle 3-vuotialle lapsille 158 euroa/lapsi ja yli 3-vuotialle 105 euroa/lapsi. Keskimääräinen sisarkorotus on 80 euroa/lapsi, mikäli kunta on sitonut lasten lukumäärän kotihoidon tuen kuntalisän suuruuteen. (Kuntaliitto 2012.)

Tutkimuksen mukaan 40 kuntaa ilmoitti kuntalisällä olleen vaikutusta kunnallisen päivähoiton tarpeeseen. Muutama kunta piti kuntalisän vaikutusta melko vähäisenä. Tutkimuksen mukaan kuntalisän maksaminen on vaikuttanut esimerkiksi seuraavasti: alle 3-vuotiaiden lasten määrä päivähoitossa on vähentynyt, vuorohoidon tarve on lievästi vähentynyt, kunnallisen päivähoiton kysynnän kasvu on rauhoittunut sekä vanhemmat lähtevät töihin myöhemmin. (Kuntaliitto 2012.)

Lähes kaikki kunnat (92) ovat asettaneet kuntalisän maksamiselle erityisiä ehtoja. Kuntaliiton tutkimuksen mukaan kunnat ovat asettaneet seuraavia ehtoja kuntalisän maksamiselle:

Taulukko 1. Kuntalisän ehdot (Kuntaliitto 2012).

Ehto	Kuntien lukumäärä	Osuus
Perhe hoitaa kaikki lapset kotona	74	80%
Vanhempi on lapsen hoitaja	62	67%
Oikeus kuntalisään edellyttää tietyn vähimmäisajan	34	37%
Kuntalisää maksetaan vain nuorimmasta lapsesta	29	32%
Tukea saa vain täysistä kuukausista	28	30%
Vanhemman on jätävä pois vakituisesta työsuhteesta	25	27%
Vanhempi jättää opiskelun kesken	18	20%
Tarve vuorohoitoon	3	3%
Tarve erityiseen tukeen	2	2%

Muita tutkimuksessa esiin tulleita ehtoja olivat myös, että kuntalisää ei makseta vanhempainrahakaudelta, maksuperusteet ovat kotihoidon tuen maksuperusteisiin sidottuja sekä kunnan on oltava vakinainen asuinkunta (Kuntaliitto 2012).

3.2 Kuntalisän maksaminen

Kuntalisä on kuntakohtaista, jolloin tuen maksamisesta ja määrästä päättää kunta itse. Kunta voi maksaa kuntalisää halutessaan joko itse tai Kelan kautta. Mikäli kuntalisää maksetaan Kelan kautta, on kunnan hyväksyttävä Kelan kuntalisäehdoista ne, joiden perusteella kuntalisää maksetaan. Mikäli kunta ei löydä Kelan kuntalisäehdoista mieluisia ehtoja, on kunnan huolehdittava kuntalisän maksami-

sesta itse. Mikäli kunta päättää maksaa kuntalisää Kelan kautta, tehdään siitä aina kirjallinen sopimus, jossa ilmenee esimerkiksi kuntalisän ehdot. (Kansaneläkelaitos 2012 g.)

3.3 Kelan ehdot kuntalisän maksamiselle

Kelalla on erilaisia ehtoja kuntalisän maksamiselle. Alla on lueteltu ehdot.

3.3.1. Kotihoidon tuki, yksityisen hoidon tuki tai molemmat tuet

Maksamisen perusteena voi olla kotihoidon tuki, yksityisen hoidon tuki tai molemmat tuet. Tällöin kuntalisää maksetaan ainoastaan kotihoidon tuen piirissä olevista lapsista, ainoastaan yksityisen hoidon tuen piirissä olevista lapsista tai molempien tukimuotojen korotuksena perheen kaikista lapsista. Kunta valitsee myös, maksetaanko kuntalisä hoitorahan vai hoitolisän korotuksena. (Kansaneläkelaitos 2012 f.)

3.3.2. Hoitaja

Kunta voi asettaa ehdon kotihoidon tuen kuntalisän maksamiselle siten, että tukeen oikeutettua lasta hoitaa vanhempi tai kaikkia kotihoidon tuen piirissä olevia lapsia hoitaa vanhempi. Perheen esikouluikäinen lapsi voi kuitenkin osallistua kunnalliseen esiopetukseen ilman, että se vaikuttaisi kuntalisän maksamiseen. Mikäli kuntalisää maksetaan yksityisen hoidon tuen hoitorahan korotuksena, voidaan kuntalisää maksaa hoidon tuottajaryhmän mukaan, joita ovat päiväkotit, ryhmäperhepäivähoito (1.11.2010 alkaen), perhepäivähoito sekä työsuhteinen hoitaja. (Kansaneläkelaitos 2012 f.)

3.3.3. Lapsen hoitoaika

Kunta voi asettaa halutessaan ehdon lapsen hoitoajan pituudesta yksityisen hoidon tuen kuntalisään, jolloin hoidon tulee olla kokopäiväistä. Tällöin kunta saa määrätä, tarkoitetaanko kokopäiväisellä hoidolla hoitoa, joka kestää yli 5 tuntia 5 päivänä viikossa vai hoitoa, joka kestää yli 25 tuntia viikossa. (Kansaneläkelaitos 2012 f.)

3.3.4. Lapsen ikä

Kuntalisä voidaan maksaa ilman ikärajoitusta lapsista, jotka ovat oikeutettuja hoitorahaan tai hoitolisään. Yksityisen hoidon tuessa oikeus kuntalisään voidaan määrittää lapsen iän mukaan ja kotihoidon tuessa puolestaan joko lapsen iän tai lukumäärän mukaan. Kela mahdollistaa 5 erisuuruisen kuntalisän maksamisen, jolloin kunta voi halutessaan porrastaa kuntalisän maksamisen 5:een päättämäänsä ikärajaan. Tällöin kunta voi esimerkiksi maksaa kuntalisää seuraavasti: 200€/kk alle 1-vuotiaasta, 150€/kk 2-vuotiaasta, 100€/kk 3-vuotiaasta ja 0€/kk yli 4-vuotiaasta lapsesta. (Kansaneläkelaitos 2012 f.)

3.3.5. Lasten lukumäärä

Kunta voi halutessaan asettaa ehdon kotihoidon tuen kuntalisän maksamisesta tuen piirissä olevien lasten lukumäärän mukaan. Kuntalisän määrä voidaan porrastaa kolmeen luokkaan, esimerkiksi seuraavasti: ensimmäisestä lapsesta kotihoidon tuen piirissä 100€/kk, toisesta lapsesta 70€/kk sekä kolmannelta lapsesta 0€/kk. Kunnan on myös mahdollista valikoida lisäehto, jonka mukaan kuntalisää maksetaan ainoastaan alle 3-vuotiaista kotihoidon tuen piirissä olevista lapsista. (Kansaneläkelaitos 2012 f.)

3.3.6. Lisäehdot

Kelalla on myös lisäehtoja kuntalisän maksamiselle. Mikäli kuntalisää maksetaan yksityisen hoidon tai kotihoidon tuen korotuksena, ehdoksi voidaan lisätä, että vanhempainpäiväraha-ajalta ei makseta kuntalisää lainkaan. Mikäli kunta maksaa kuntalisää yksityisen hoidon tuen korotuksena, voidaan ehdoksi lisätä, että kuntalisää ei makseta heinäkuulta yksityisen hoidon piiriin kuuluvista lapsista. (Kansaneläkelaitos 2012 f.)

3.4 Kotihoidon tuen kuntalisän maksaminen Alajärven kaupungissa

Alajärven kaupunki on ottanut vuonna 2012 kokeiluna käyttöön kotihoidon tuen kuntalisän. Kaupunki maksoi tammikuun ajalta kuntalisää itse, mutta helmikuun alusta lähtien tuen maksaminen on siirtynyt Kelalle. Kuntalisää maksetaan alajär-

veläisille perheille, joissa lapsen vanhempi tai muu huoltaja hoitaa perheen kaikki alle kouluikäiset lapset kotona. Esiopetusikäinen lapsi voi käydä kunnan järjestämässä esiopetuksessa kuntalisästä huolimatta. Kuntoutuksellisista syistä päivähoitoa tarvitsevien lasten kohdalla kuntalisän maksamisesta päätetään tapauskohtaisesti. (Pesonen 2012.)

Kuntalisän maksamisen edellytys on, että perheessä on alle 3-vuotias lapsi, jolla on oikeus lakisääteisen kotihoidon tuen hoitorahaan. Kuntalisä on suuruudeltaan 250 €/kk ja sitä maksetaan ainoastaan yhdestä alle 3-vuotiaasta lapsesta. Vanhempainrahakaudelta ei makseta kuntalisää eikä perhe voi myöskään saada samanaikaisesti yksityisen hoidon tukea tai yksityisen hoidon tuen kuntalisää. (Pesonen 2012.)

Kuntalisää myönnetään kesken kalenterikuukauden ja sitä voi hakea kuudelta kuukaudelta takautuvasti. Kuntalisää ei kuitenkaan makseta kuukautta lyhyemmältä ajalta. Oikeus kuntalisään päättyy saman kuukauden alusta lukien, kun lasten kotihoidon tuesta annetun lain (1128/96) 3 pykälässä määritelty oikeus tukeen lakkaa tai muut edellytykset eivät täyty. (Pesonen 2012.)

3.5 Kuntalisä muissa kunnissa

Alajärvi on osa Järviseudun seutukuntaa, johon kuuluvat myös Evijärvi, Lappajärvi, Soini ja Vimpeli. Muista Järviseudun kunnista ainoastaan Vimpelissä on myös käytössä kotihoidon tuen kuntalisä. Kuntalisä on otettu käyttöön Vimpelissä vuonna 2011 ja kestää määräaikaisena kokeiluna vuoden 2012 loppuun saakka. Vimpelin kunnalla on samat ehdot kuntalisän maksamiselle kuin Alajärvellä. Myös tuen suuruus on sama 250 euroa kuukaudessa. (Vimpelin kunnanhallitus 2012.) Ilkan verkkosivuilla olleen artikkelin (14.06.2012) mukaan myös Soinin kunta harkitsee kuntalisän käyttöön ottamista (Ilkka 2012).

Koska Järviseudun kunnat ovat pieniä, tutkimuksessa tarkasteltiin kuntalisän maksamista muutamassa isommassa kunnassa. Helsingissä on käytössä kotihoidon tuen kuntalisä. Helsinki-lisää maksetaan ainoastaan perheen nuorimmasta lapsesta. Tuen suuruus on sidoksissa lapsen ikään: alle 1,5-vuotiaasta maksetaan

264€/kk, alle 2-vuotiaasta lapsesta 218,64€/kk ja 2-3-vuotiaasta lapsesta 134,55€/kk. (Helsingin kaupunki 2012.)

Oulussa kuntalisää maksetaan nuorimmasta alle 18 kuukauden ikäisestä lapsesta. Oulussa tukea ei makseta alle kuukauden mittaiselta ajalta ja lapsen hoitajana täytyy olla oma vanhempi. Muut ehdot ovat samat kuin kotihoidon tuessa ja tuen suuruus on 110 €/kk. (Oulun kaupunki 2012.)

Alajärvellä ja Vimpelissä on mielestäni verrattavan suuri kuntalisä, etenkin kun kyseessä on pienet paikkakunnat. Lisäksi kummallakaan kunnalla ei ole erityisehtoja kuntalisän maksamiselle, jolloin kaikki lapsiperheet ovat tasapuolisesti oikeutettuja tukeen. Mielestäni tuen ehdot ja suuruus peilaavat sitä, että kuntalisän tarkoituksena on etenkin päivähoitopaikkojen karsiminen. Helsingissä tuki on porrastettu lapsen iän mukaan. Oulussa kuntalisä on mielestäni pieni ja sitä saa vain vähäiseltä ajalta. Itse en usko, että tuki kannustaa jäämään vanhempia kotiin pidemmäksi aikaa hoitamaan lasta.

3.6 Kuntalisä mediassa

Seuraavaksi tarkasteltiin kuntalisästä kirjoitettuja artikkeleita mediassa. Aiheesta käydyn keskustelun seuraaminen ei ollut systemaattista, vaan artikkeleita on etsitty Internetistä hakusanalla kuntalisä. Tarkoituksena on tuoda esiin lisää erilaisia näkökulmia ja mielipiteitä kuntalisästä.

Aluesanomien uutisoivat 17.8.2012 Uudenkaupungin lopettavan kuntalisän maksamisen vuoden 2012 lopussa. Syy kuntalisän lakkauttamiselle on talousarvion roima ylittyminen. Arvion mukaan kuntalisän maksaminen olisi hillinnyt päivähoiton tarvetta, mutta näin ei kuitenkaan käynyt, vaan talousarvio ylittyi 408 000 eurolla. Kotihoidon tuen kuntalisä Uudessakaupungissa on suuruudeltaan 170 euroa kuukaudessa. (Aluesanomien 2012.)

Ylen verkkosivuilla oli 24.9.2009 uutinen, jossa uutisoitiin Liperin kunnan ottavan käyttöön kotihoidon tuen kuntalisän. Päätös kuntalisän käyttöön otosta oli yksimielinen, vaikka sivistysjohtajan mukaan kuntalisää ei kannattaisi ottaa käyttöön vallitsevassa taloustilanteessa. Arvion mukaan joka viides tukeen oikeutettu

perhe hoitaisi kaikki alle kouluikäiset lapset kotona, mikä pienentäisi kunnallisen päivähoiton tarvetta. Kuntalisän suuruus on 180 euroa kuukaudessa alle 3-vuotiaasta lapsesta ja 50 euroa alle kouluikäisistä sisaruksista. (YLE Pohjois-Karjala 2009.)

Karjalaisen verkkosivuilla oli artikkeli 21.3.2012, jossa uutisoitiin Liperin kunnan käyttäneen kaikki kuntalisälle varatut rahat. Kuntalisän maksaminen aloitettiin vuoden 2012 alussa ja koko vuodelle investoidut kuntalisä rahat on käytetty jo kahdessa kuukaudessa. Arvioista poiketen kuntalisän maksaminen ei vapauttanutkaan päivähoitopaikkoja. Artikkelin mukaan sivistyslautakunta pohtii tilannetta. (Karjalainen 2012.)

Keskisuomalainen uutisoi verkkosivuillaan 6.2.2011 kotihoidon tuen kuntalisän houkuttelevan perheen vanhempia jäämään kotiin hoitamaan lapsia sitä herkemmin, mitä enemmän he saavat kuntalisää. Artikkelin mukaan esimerkiksi lisän kasvaessa sadalla eurolla pienenee pikkulasten äitien työllisyysaste selvästi. Tämä saattaa johtaa köyhyyskuiluun, sillä pitkään kotona olleiden työllistyminen on vaikeaa. Lisäksi yhteiskunnan kannalta ei ole mielekäästä maksaa etuutta, joka on tarkoitettu ainoastaan työelämän ulkopuolella oleville henkilöille. Artikkelin mukaan tutkijat ovat arvostelleet kotihoidon tuen järjestelmän olevan jäykkä ja vanhentunut. (Keskisuomalainen 2011.)

4 LASTEN PÄIVÄHOIDON JA KUNTALISÄN KUSTANNUKSET

Alajärven kaupungin kannalta oleellinen tieto oli, että tulisiko lasten päivähoidon järjestäminen halvemmaksi kotihoidon tuen kuntalisän avulla. Ensimmäisenä tutkimuksessa laskettiin, paljonko lapsen hoitomaksu Alajärven kaupungissa oli kuukaudessa. Tutkimuksessa eriteltiin päivähoitopaikkojen yksikkökustannukset ja laskettiin hoitomaksujen keskiarvo (Taulukko 2.). Tiedot hoitomaksujen kuukausihinnoista saatiin Alajärven varhaiskasvatuspäällikkö Kirsi Pesoselta ja keskiarvo laskettiin niiden tietojen perusteella.

Taulukko 2. Hoitopaikkojen kustannukset Alajärvellä (Pesonen 2012).

Hoitopaikka	Hoitopäivän hinta €	Hoitopaikan hinta/kk €
Myllyvainion päiväkot	37	808,4
Käpälämäki	16,5	224,7
Tenavatupa	58,6	730
Peukaloinen	49,3	842,2
Kirkkotie	44,8	681,9
Muumilaakso	52,2	782,3
Muksula	37,3	672,4
Luoma-aho	46,7	645,7
Huvikumpu	54,6	771,1
Pikku Pietari	97,4	978,9
Perhepäivähoito	60,8	903,3
Yhteensä	555,2	8040,9
Keskiarvo	50,5	740

Lapsen keskimääräinen hoitopäivän hinta Alajärvellä oli 50,5 euroa. Yhden lapsen kuukausihinnan keskiarvo oli puolestaan 740 euroa kuukaudessa. (Pesonen 2012.)

4.1 Hypoteesit

Voidaan ajatella, että kaupungille todellinen säästö syntyy siitä, että lapsia jää pois kunnallisesta päivähoitosta juuri kuntalisän ansiosta. Tilanne on päinvastainen, kun lapset hoidettaisiin kotona kuntalisästä huolimatta: tällöin perhe saa kuntalisän ylimääräisenä etuna. Alla on laskettu muutama erilainen malli, paljonko perhe saa kotihoidon tukea ja kuntalisää lapsimäärästä riippuen.

4.1.1 Hypoteesi 1

Perheessä on yksi alle 3-vuotias lapsi. Perhe saa hoitorahaa 327,46 euroa kuukaudessa. Kuntalisän osuus on 250 euroa kuukaudessa. Tällöin lapsen hoitaminen kotona maksaisi kaupungille 577,46 euroa kuukaudessa. Perhe voi olla saada myös hoitolisää enintään 175,24 euroa kuukaudessa. Tällöin lapsen hoitaminen maksaisi kaupungille enintään 752,7 euroa kuukaudessa.

Mikäli perheen alle 3-vuotias lapsi olisi kunnallisessa päivähoitossa, se maksaisi kaupungille keskimäärin 740 euroa kuukaudessa. Eli päivähoito tulisi halvemmaksi vaihtoehdoksi tässä tapauksessa ainoastaan, mikäli perhe saisi täyden hoitolisän hoitorahan päälle. Mikäli perhe ei saisi hoitorahaa lainkaan, kuntalisä toisi kaupungille säästöä kuukaudessa $740 \text{ €} - 577,46 \text{ €} = 162,54 \text{ euroa}$.

4.1.2 Hypoteesi 2

Perheessä on kaksi alle 3-vuotiasta lasta. Perhe saa hoitorahaa 425,5 euroa kuukaudessa ja kuntalisän kanssa summa olisi 675,5 euroa kuukaudessa. Mikäli perhe saisi täyden hoitolisän, maksaisi lasten hoitaminen kotona yhteensä enintään 850,74 euroa kuukaudessa.

Jos ajatellaan, että perheen kumpikin lapsi olisi kunnallisessa päivähoitossa, maksaisi se kaupungille kuukaudessa $2 \times 740 \text{ €} = 1480 \text{ €}$. Vaikka perhe saisi kotihoidon tuen ja kuntalisän päälle vielä täyden hoitorahan, kaupunki säästää kuntalisän ansiosta kuukaudessa $1480 \text{ €} - 850,74 \text{ €} = 629,26 \text{ €}$. Mikäli perhe ei saisi hoitorahaa lainkaan, hoitomaksujen säästöt kaupungille olisivat 804,5 euroa kuukaudessa.

4.1.3 Hypoteesi 3

Perheessä on yksi alle 3-vuotias ja yksi yli 3-vuotias lapsi. Perhe saa hoitorahaa 390,46 euroa kuukaudessa. Kuntalisän kanssa hoitoraha olisi 640,46 euroa kuukaudessa. Mikäli perhe saisi täyden hoitolisän, olisivat hoitokustannukset yhteensä enintään 815,7 euroa kuukaudessa.

Jos ajatellaan, että kumpikin lapsi olisi kunnallisessa päivähoidossa, hoitokustannukset kuukaudessa olisivat $2 \times 740 \text{ €} = 1480 \text{ €}$. Mikäli perhe saisi täyden hoitolisän, kaupunki säästäisi kuukaudessa kuntalisän ansiosta $1480 \text{ €} - 815,7 \text{ €} = 664,3 \text{ €}$. Mikäli perhe ei saisi hoitolisää lainkaan, säästöt kuukaudessa olisivat 839,54 euroa.

4.1.4 Hypoteesi 4

Perheessä on kaksi alle 3-vuotiasta lasta ja yksi yli 3-vuotias lapsi. Perhe saa hoitorahaa tällöin 488,5 euroa kuukaudessa. Kuntalisän kanssa hoitoraha olisi 738,5 euroa. Mikäli perhe saisi täyden hoitolisän, olisivat hoitokustannukset kaupungille yhteensä 913,74 euroa kuukaudessa.

Mikäli perheen lapset olisivat kunnallisessa päivähoidossa, hoitokustannukset olisivat kuukaudessa $3 \times 740 \text{ €} = 2220 \text{ €}$. Kuntalisän ansiosta kaupunki säästäisi $2220 \text{ €} - 913,74 \text{ €} = 1306,26 \text{ €}$. Mikäli perhe ei saisi hoitolisää lainkaan, kaupunki säästäisi kuukaudessa hoitokustannuksissa 1481,5 €.

Näyttää siis siltä, että mikäli perhe tekee hoitopäätöksen hoitaa lasta kotona kuntalisän ansiosta, on se Alajärven kaupungille taloudellisempi vaihtoehto. Päättävissä on, että säästöt ovat sitä suuremmat, mitä useampi henkilö hoitaa lasta kotona kuntalisän vaikutuksesta. Toisaalta sitä kalliimmaksi kuntalisä tulee, mitä enemmän kuntalisää maksetaan turhaa. Kuntalisää voidaan katsoa maksettavan turhaan, kun kuntalisää maksetaan perheille, jotka olisivat hoitaneet lapset kotona joka tapauksessa ilman kuntalisääkin.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää kotihoidon tuen kuntalisän vaikutusta lapsen hoitomuodon valintaan Alajärven kaupungissa. Tarkastelun kohteena olivat tammikuun 2012 ajalta kuntalisää hakeneet henkilöt. Koska kuntalisää maksettiin Alajärvellä puoli vuotta takautuvasti, oli tammikuu oikeastaan ainoa mahdollinen kuukausi ottaa tarkasteluun, sillä siihen ei tulisi enää lisää hakijoita. Tiedot kuntalisän hakijoista saatiin Alajärven kaupungilta ja hakijoiden puhelinnumerot selvitettiin numerotiedustelusta. Kuntalisää maksettiin tammikuussa 107 alajärveläiselle perheelle.

5.1 Haastattelut

Haastattelut suoritettiin puhelimen välityksellä, sillä sen todettiin olevan varmin keino saada tarpeeksi vastauksia. Puhelinsoitot aloitettiin 28.7.2012. Yhden puhelun kesto oli noin 5 minuuttia. Soittokertojen raja oli 4, jonka jälkeen hakijoille ei enää soitettu, mikäli he eivät olleet puheluun vastanneet. Tavoitetut henkilöt olivat pääosin halukkaita osallistumaan tutkimukseen ja osa pyysi soittamaan ehdottomasti takaisin uudestaan, mikäli soitto tuli huonoon aikaan. Haastatteluja varten oli valmiina kysymyslomake, jolle vastaukset kirjattiin.

10 hakijan puhelinnumeroa ei löydetty numerotiedustelusta. 8 henkilöä ei vastannut soittoihin ja 3 tapauksessa puhelu meni väärälle henkilölle. 4 henkilöä ei halunnut osallistua tutkimukseen sekä 2 hakijaa jäi tutkimuksen ulkopuolelle oman elämäntilanteensa vuoksi. Tutkimukseen osallistui lopulta 80 henkilöä, jolloin vastausprosentti oli 82,5. Vastaajista 4 (5 %) oli miehiä ja 76 (95 %) naisia. Taulukko 3 kuvastaa vastaajien tavoittamista.

Taulukko 3. Vastaajien tavoittaminen.

Kuntalisän hakijat	Lukumäärä
Tutkimukseen osallistuneet	80
Puhelinnumeroa ei löytynyt	10
Ei vastattu puhelimeen	8
Väärä numero	3
Ei haluttu osallistua tutkimukseen	4
Ei voinut osallistua tutkimukseen	2
Yhteensä	107

5.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimus oli sekä kvalitatiivinen eli laadullinen sekä kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Tutkimusmenetelmien eroista on keskusteltu jo pitkään ja usein ne nähdään toisiaan täydentäviksi lähestymistavoiksi. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2007, 131).

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa suositaan ihmisiä tiedon keräämisen välineenä ja kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti. Lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen, jolloin todellisuus nähdään moninaisena. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytetään tyypillisesti induktiivista analyysia, jolloin lähtökohtana on aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. (Hirsijärvi ym. 2007, 156-161.) Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti (Jyväskylän yliopisto 2012).

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa keskeistä on se, että muuttujat saadaan muutettua taulukkomuotoon sekä aineisto tilastollisesti käsiteltävään muotoon. Aiemmat teoriat ovat ja johtopäätökset tutkimuksista ovat tärkeitä. (Hirsijärvi ym. 2007,135-138.) Tarkoituksena on kohteen kuvaaminen ja tulkitseminen tilastojen ja numeroiden avulla. Tutkimuksessa ollaankin yleensä kiinnostuneita numeerisiin tuloksiin perustuvista ilmiöistä. (Jyväskylän yliopisto 2012.)

5.3 Tutkimuksen validius ja reliaabelius

Tutkimuksen arvioinnissa käytettävä käsite validius tarkoittaa tutkimusmenetelmän pätevyyttä tai kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoitus mitata. Menetelmät eivät aina vastaa todellisuutta, jota tutkija kuvittelee tutkivansa, sillä esimerkiksi vastaajat saattavat ymmärtää kyselylomakkeen kysymykset toisin kuin tutkija. (Hirsijärvi ym. 2007, 226-228.)

Käsitteellä reliaabelius tarkoitetaan mittaustulosten toistettavuutta, eli kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Tämä voidaan todeta esimerkiksi siten, että sama henkilö tutkitaan eri tutkimuskerroilla ja saadaan sama tulos. (Hirsijärvi ym. 2007, 226-228.)

6 TUTKIMUSTULOKSET

Kyselylomakkeessa oli 8 kohtaa (LIITE 2). Vastaukset käsiteltiin anonyymisti. Seuraavaksi vastaustulokset on eritelty kysymyskohtaisesti.

6.1. Lasten syntymäajat

Alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen haastateltavilta ei kysytty lasten syntymäaikoja, sillä tiedot saatiin jo kotihoidon tuen kuntalisän hakemuslomakkeesta. Tutkimuksessa eriteltiin perhetyypit (Taulukko 4.) sekä lasten iät (Kuvio 1.). Perhetyypit eroteltiin sen vuoksi, että niillä saattoi olla merkitystä perheiden päätöksentekoon kuntalisän suhteen.

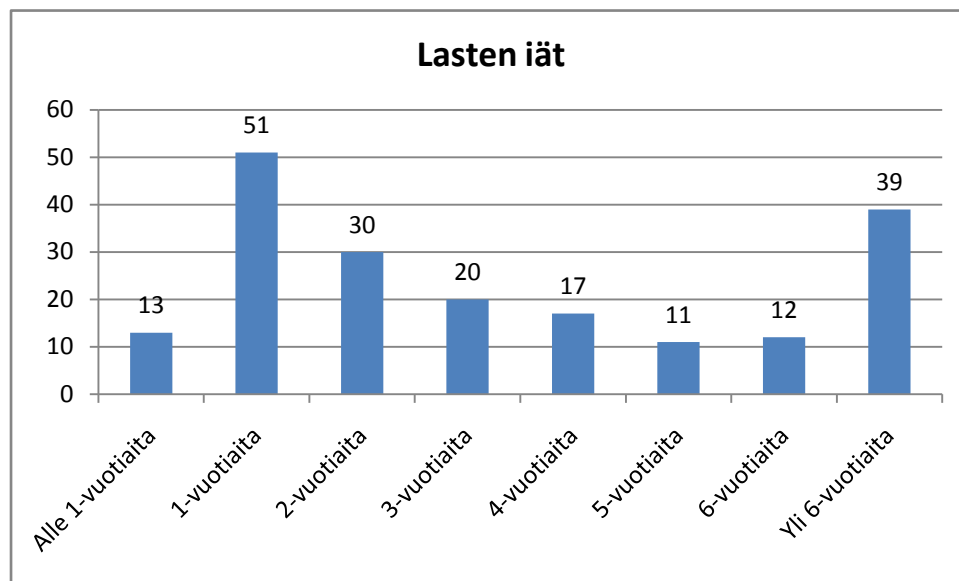
Taulukko 4. Lasten lukumäärä perheissä.

Lasten lukumäärä perheessä	Lasten määrä (lkm)	Lasten määrä (%)
1 lapsi	22	27,5 %
2 lasta	25	31,25 %
3 lasta	20	25 %
Yli 3 lasta	13	16,25 %
Yhteensä	80	100 %

Vastaajista 22 (27,5 %) oli yhdenlapsen perheitä. Kahden lapsen perheitä oli eniten, eli 25 (31,3 %) kappaletta. Kolmenlapsen perheitä oli puolestaan 20 (25 %). Vähiten oli yli kolmen lapsen perheitä, joita oli yhteensä 13 (16,3 %) kappaletta.

Koska kuntalisän maksamisen ehtona oli, että kaikki perheen alle kouluikäiset lapset hoidetaan kotona, tarkastelussa huomioitiin kaikki alle kouluikäiset lapset. Tämä auttoi havainnoimaan sitä, kuinka suuri joukko lapsia oli jäänyt pois kun-

nallisesta päivähoidosta, koska perhe hoiti lapset kotona. Kuvio 1. havainnoi kuntalisää saavien lapsien ikäjakaumaa.

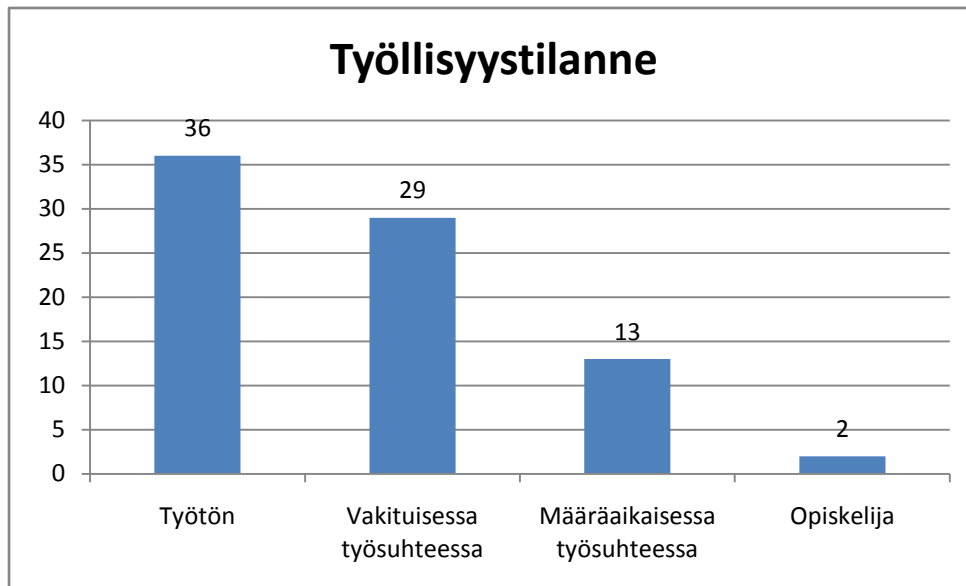
Kuvio 1. Lasten iät.

Kuntalisää saavissa perheissä oli yhteensä 193 lasta. Alle 1-vuotiaita lapsia oli 13 (6,7%). 1-vuotiaita lapsia oli eniten, eli yhteensä 51 (26,4 %). 2 vuotta täyttäneitä lapsia oli yhteensä 30 (15,5 %). 3-vuotiaita lapsia oli 20 (10,4 %) ja 4-vuotiaita 17 (8,8 %). Vähiten perheissä esiintyi 5-vuotiaita, joita oli 11 (5,7 %). Toiseksi vähiten oli 6-vuotiaita, joita oli 12 (6,2 %). Yli 6-vuotiaita oli toiseksi eniten, eli 39 (20,2 %).

Perhe on oikeutettu kotihoidon tuen kuntalisään vasta vanhempainrahakauden päätyttyä, joka pois sulkee alle 1-vuotiaiden lasten määrää. 1-vuotiaiden määrää saattoi selittää, että vanhempi hoitaa lasta helpommin kotona lapsen ollessa vielä näin pieni. 2-vuotiaiden määrää kuvastaa etenkin se, että vanhemmat saattavat hoitaa itse lasta kotona kotihoidon tuella, kunnes lapsi täyttää 3 vuotta. Lasten iällä onkin todettu olevan vaikutusta siihen, hoitaako vanhempi lapsen kotona vai ei. Alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmat käyvät 30 % vähemmän töissä, kun yli 3-vuotiaiden lasten vanhemmat (OECD 2005, 71).

6.2. Työllisyystilanne

Toiseksi haastateltavilta kysyttiin, olivatko he vakituksessa työsuhteessa ennen lapsen syntymää. Tämä oli keskeinen tieto siinä mielessä, että nähtiin, kuinka moni kuntalisän hakijoista oli jäänyt pois töistä hoitamaan lasta kotiin.

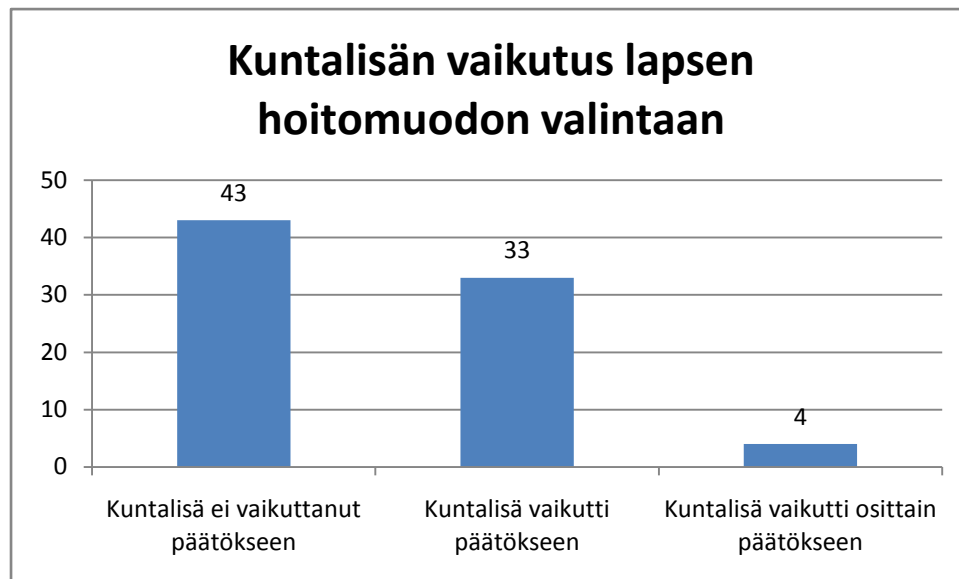
Kuvio 2. Työllisyystilanne.

Vastanneista 36 (45 %) oli työttömänä. 29 (36,3 %) oli vakituksessa työsuhteessa ennen lapsen syntymää. 13 (16,3 %) oli määräaikaisessa työsuhteessa sekä 2 (2,5 %) opiskeli ennen lapsen syntymää.

Vastauksia tarkastelemalla havaitaan, että kuntalisä houkuttelee etenkin työttömiä (lähes puolet vastanneista) perheitä hoitamaan lapset kotona. Toisaalta kuntalisä näyttäisi myös jonkun verran houkuttelevan vakituksessa työsuhteessa olevia (noin joka kolmannes vastanneista) perheitä hoitamaan lapset kotona.

6.3. Kuntalisän vaikutus päätökseen hoitaa lapsia kotona

Haastateltavilta kysyttiin, vaikuttiko kuntalisä päätökseen hoitaa lasta tai lapsia kotona. Tämä on tutkimuksen oleellinen tieto, sillä sen avulla voidaan arvioida kuntalisän todellista vaikutusta. Kuvio 3. havainnoi kuntalisän vaikutusta päätöksentekoon.

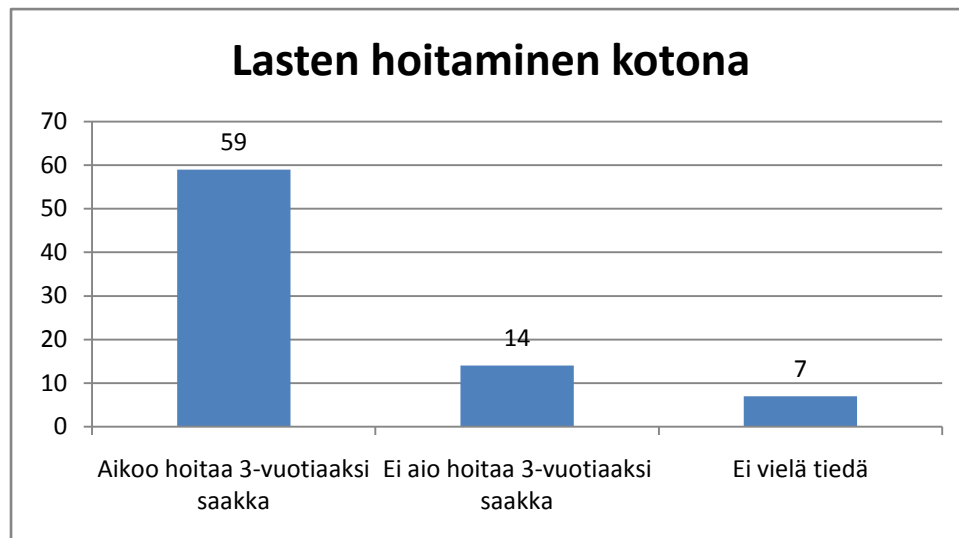

Kuvio 3. Kuntalisän vaikutus lapsen hoitomuodon valintaan.

43 (53,8 %) vastannutta kertoi, että kuntalisä ei vaikuttanut päätökseen. 33 (41,3 %) vastaajaa ilmoitti, että kuntalisä vaikutti päätökseen hoitaa lasta tai lapsia kotona. Vastaajista 4 (5 %) kertoi, että kuntalisä saattoi osittain vaikuttaa päätökseen. Osa vastaajista mainitsi, että vaikka kuntalisä ei vaikuttanut suoraan päätökseen hoitaa lasta kotona, se tuki päätöstä olla kotona. Osa myös ilmoitti, että olisi aktiivisemmin etsinyt töitä, mikäli kuntalisää ei maksettaisi.

6.4. Kuinka pitkään lapsia hoidetaan kotona?

Seuraavaksi selvitettiin, aikoivatko vastaajat hoitaa lasta kotona siihen saakka, kunnes lapsi täyttää 3 vuotta. Kuvio 4. havainnoi lasten hoitamista kotona.

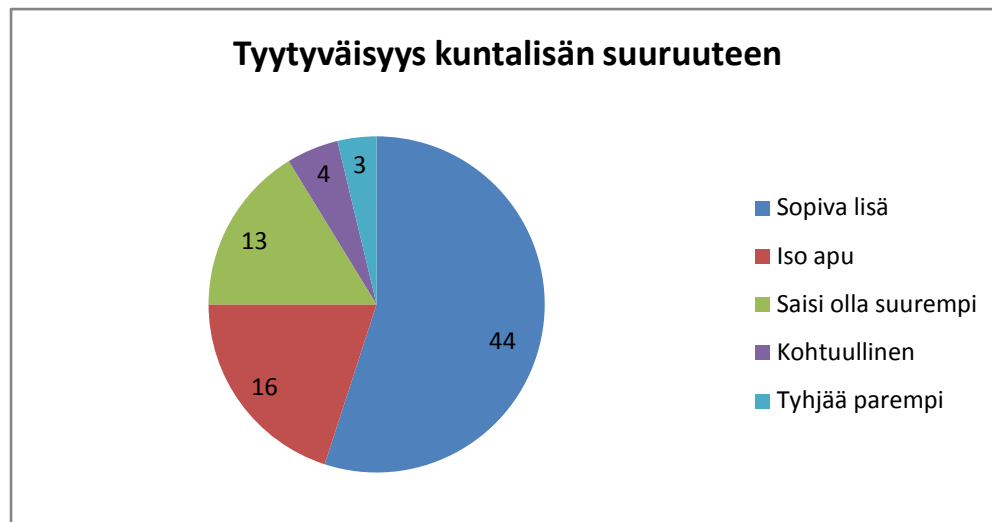

Kuvio 4. Lasten hoitaminen kotona.

59 (73,8 %) vastaajaa ilmoitti, että aikoi hoitaa lasta kotona siihen saakka, kunnes lapsi täyttää 3 vuotta. 14 (17,5 %) vastaajaa ilmoittivat, että eivät aikoneet hoitaa lasta kotona 3-vuotiaaksi saakka. 7 (8,8 %) vastaajaa ei vielä tiennyt, kuinka kauan aikoi hoitaa lasta kotona.

6.5. Mielenpitoet kuntalisän suuruudesta

Vastaajilta kysyttiin, mitä mieltä he olivat kuntalisän suuruudesta. Kysymys oli avoin ja vastaajat saivat itse kuvailla mielteitään. Vastaukset lajiteltiin tyypillisimmän ilmauksen mukaan. Yksi vastaaja saattoi ilmaista useamman kuin yhden asian kuntalisän suuruudesta.

Kuvio 5. Tyytyväisyys kuntalisän suuruuteen.

44 (55 %) Vastaja oli sitä mieltä, että kuntalisä oli sopivan suuruinen lisä. 16 (20 %) vastaja kuvaili kuntalisää isoksi avuksi lapsiperheille. 13 (16,3 %) vastaja kertoi, että heidän mielestään kuntalisä saisi olla suurempi. 4 (5 %) vastaja piti kuntalisää kohtuullisen suuruisena ja 3 (3,8 %) tyhjää parempana etuutena.

Suurin osa vastaajista, eli 44 (55 %) henkilöä oli sitä mieltä, että kuntalisä oli sopivan suuruinen lisä. Tyypillisimmät vastaukset olivat:

”Ihan hyvä lisä.”

”Sopiva lisä.”

”Hyvä lisä, vaikka voisi olla suurempikin.”

16 (20 %) vastannutta oli sitä mieltä, että kuntalisästä oli huomattava ja iso apu perheelle. Tyypillisempiä ilmaisuja olivat:

”Rahaa menee perheillä tosi paljon, joten kuntalisä on tuntuva lisä.”

”Huomattava lisä ja apu, vaikka ei vielääkään pysty kattamaan kaikkia perheen kuluja.”

”Iso apu.”

13 (16,3 %) vastaajan mielestä kuntalisä saisi olla suurempi. Tavallisimpia vastauksia olivat:

”Saisi olla suurempi.”

”Vähän voisi korottaa, kumminkin pieni raha.”

”Liian pieni, ei vaikuta töistä poisjääntiin.”

4 (5 %) vastaajaa koki kuntalisän olevan kohtuullisen suuruinen. Tyypillisimmät ilmaukset olivat:

”Ihan kohtalainen.”

”Kohtalainen, auttaa edes vähän.”

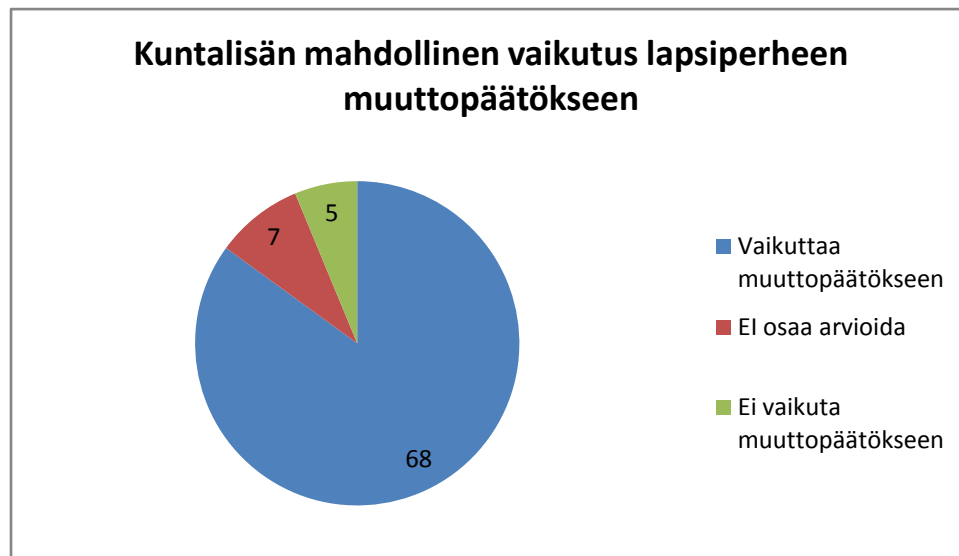
Vastanneista 3 (3,8 %) kuvaili kuntalisää tyhjääkin paremmaksi etuudeksi. Vastajat kuvailivat kuntalisää seuraavasti:

”Naurettavan pieni, mutta tyhjää parempi.”

”Tyhjää parempi, mutta ei todennäköisesti riitä mihinkään.”

6.6. Kuntalisän vaikutus lapsiperheiden muuttopäätökseen

Tutkimuksessa selvitettiin, mitä mieltä vastaajat olivat siitä, että voisiko kotihoiton tuen kuntalisän maksaminen vaikuttaa lapsiperheiden muuttopäätökseen. Kuviot 6 havainnoi kuntalisän mahdollista vaikutusta perheen muuttopäätökseen.

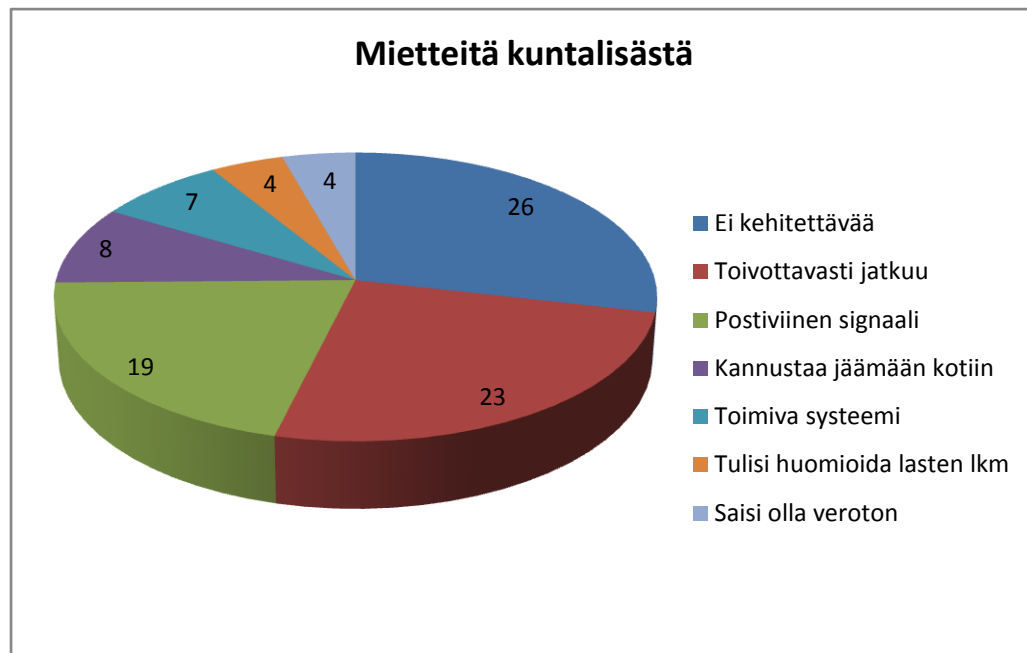
Kuvio 6. Kuntalisän mahdollinen vaikutus lapsiperheen muuttopäätökseen.

68 (85 %) vastaajan mielestä kuntalisän maksaminen voisi vaikuttaa lapsiperheiden muuttopäätökseen. Vastaajista 7 (8,8 %) ei osannut arvioida kuntalisän mahdollista vaikutusta muuttopäätökseen. Puolestaan 5 vastaajaa (6,3 %) ei uskonut, että kuntalisä voisi vaikuttaa muuttopäätökseen.

Haastattelujen yhteydessä 3 vastaajaa ilmoitti, että kuntalisä oli vaikuttanut osittain heidän omaan muuttopäätökseen. Lisäksi yhden hakijan sukulainen oli valikoinut asuinkunnan sen mukaan, missä maksettiin kuntalisää. Myös yhden hakijan tuttava oli harkinnut muuttoa Alajärvelle kuntalisän ansiosta. Näyttäisi siis siltä, että tehdessään muuttopäätöstä lapsiperheet ovat huomioineet kaupungin tavan huomioida lapsiperheitä.

6.7. Vastaajien mietteitä kuntalisästä ja kehittämisehdotuksia

Haastattelun lopuksi vastaajat saivat avoimesti kertoa, olisiko vastaajilla muita mietteitä tai kehittämisehdotuksia kuntalisään liittyen. Yksi vastaaja saattoi mainita useamman kuin yhden asian.

Kuvio 7. Mietteitä kuntalisästä.

26 (32,5 %) vastaajaa oli sitä mieltä, että heillä ei ollut kehitettävää kuntalisän suhteen. 23 (28,8 %) vastaajaa toivoi tässä kohtaa, että kuntalisä jatkuisi myös seuraavana vuonna. 19 (23,8 %) vastaajaa kuvaili kuntalisää positiiviseksi signaaliksi kaupungilta huomioida lapsiperheitä. 8 (10 %) vastaajaa totesi, että kuntalisä kannustaa jäämään kotiin hoitamaan lasta. 7 (8,8 %) henkilöä kuvaili kuntalisää toimivaksi systeemiksi. 4:n (5 %) mielestä kuntalisän suuruudessa tulisi huomioida lasten lukumäärä. 4 (5 %) vastaajaa toivoi kuntalisän olevan verovapaata tuloa.

Vastaajista 26:lla (32,5 %) ei ollut muita mietteitä tai kehitettävää kuntalisään liittyen. Kysyttäessä kehittämisehdotuksia ja muita mietteitä kuntalisästä, vastaajat kommentoivat tyypillisesti seuraavasti:

”Ei nyt tule mitään mieleen.”

”Ei kai sitä muuta ole.”

23 (28,8 %) vastaajaa toivoi tässä kohtaa, että kuntalisä maksamista Alajärvellä jatkettaisiin. Tyypillisimmät ilmaukset olivat:

”Toivottavasti jatkuu.”

”Ollut tosi hyvä, toivottavasti jatkuu.”

”Ehdottomasti pitäisi jatkaa.”

19 (23,8 %) vastaajaa kehui kuntalisän maksamisen olevan Alajärven kaupungilta positiivinen huomio lapsiperheille. Vastaajat kertoivat seuraavasti:

”Alajärvellä ei ole muita etuja lapsiperheille.”

”Positiivinen signaali kunnalta.”

”Hyvä päätös Alajärven kaupungilta huomioida lapsiperheitä.”

8 (10 %) vastaajaa kertoi kuntalisän todellakin kannustavan jäämään kotiin hoitamaan lasta. Tyypillisimmät ilmaukset olivat:

”Positiivinen ja iso raha ylimääräiseksi. Antaa mahdollisuuden jäädä kotiin.”

”Vaikuttaa päätökseen, että palaa töihin myöhemmin.”

”Vanhemmalla parempi mahdollisuus jäädä kotiin.”

7 (8,8 %) vastaajaa kehui kuntalisää hyväksi ja toimivaksi systeemiksi. Tyypillisimmät kommentit olivat:

”Hyvin toimii, tulee automaattisesti.”

”Hyvä, että ei rajoituksia. Nyt todella hyvä systeemi.”

”Ei suurempia hakemuksia, toimii hyvin.”

Vastaajista 4:n (5 %) mielestä kuntalisän suuruudessa ja maksamisessa tulisi huomioida lasten lukumäärä perheessä. Tyypillisimmät ilmaukset olivat:

”Lasten lukumäärä voisi vaikuttaa tuen suuruuteen.”

”Palvelee paremmin yhden lapsen perheitä.”

4 (5 %) vastaajaa oli myös sitä mieltä, että kuntalisä saisi olla verotonta tai summa saisi olla suurempi verojen jälkeen. Tyypillisimmät vastaukset olivat:

”Ei tarvisi ottaa veroja pois.

”Veroton summa saisi olla 200-250 euroa.”

6.8 Kuntalisän vaikuttavuus

Aikaisemmin tutkimuksessa tarkasteltiin, vaikuttiko kuntalisä vastanneiden päätökseen hoitaa lasta tai lapsia kotona. Koska tutkimuksen pääpaino oli tarkastella kuntalisän kannattavuutta ja vaikuttavuutta, kyseinen vastauskohta otettiin tarkempaan tarkasteluun. Tutkimuksessa perehdyttiin eri tavoin vastanneiden perheiden tilanteisiin ja etsittiin mahdollista selittäjää sille, millaisissa tapauksissa kuntalisä vaikutti lapsen hoitomuodon valintaan.

Tutkittaessa selittäviä tekijöitä siihen, että minkälaiset perheet tekivät lapsen hoitopäätöksen kuntalisän ansiosta, tutkimuksessa verrattiin esimerkiksi lasten määrää koko tutkimukseen ja laskettiin prosentit siitä. Näin huomioitiin eri-ikäisten lasten määrä koko tutkimuksessa.

6.8.1 Kuntalisä vaikutti päätökseen hoitaa lasta kotona

Vastanneista henkilöistä 33 (41,3 %) ilmoitti, että kuntalisä vaikutti päätökseen hoitaa lasta kotona. Nämä 33 vastaajaa otettiin tarkemmin tutkittavaksi ja selvitetiin, mitkä asiat olisivat voineet vaikuttaa siihen, että lasta hoidettiin kotona. Prosenttiosuudet laskettiin koko tutkimukseen kuuluvasta osasta.

6.8.1.1 Lasten syntymäajat

Tutkimuksessa tarkasteltiin perhetyyppejä sekä selvitettiin, montako lasta jäi pois kunnallisesta päivähoidosta kuntalisän ansiosta. Ensimmäisenä tarkasteltiin, minkälaisiin perhetyyppeihin kuntalisän maksaminen vaikutti (Taulukko 5.). Toiseksi tarkasteltiin, kuinka monta lasta niissä perheissä oli, jotka jäivät kotiin hoitamaan lasta kuntalisän vaikutuksesta (Taulukko 6.).

Taulukko 5. Kuntalisän maksamisen vaikutus eri perhetyyppeihin.

Perhekoko	Kaikki tutkimukseen vastanneet	Kaikki vastanneet %	Kuntalisä vaikuttanut	% kaikista vastanneista
1 lapsi	22	33,3	11	50
2 lasta	25	36,4	12	48
3 lasta	20	18,2	6	30
Yli 3 lasta	13	12,1	4	30,8
Yhteensä	80	100	33	41,3

Kuntalisän vaikutuksesta lasta kotona hoitavista perheistä 11 (50 %) oli yhden lapsen perheitä. Vastanneista suurin osa oli 2:den lapsen perheitä, joita oli 12 (48 %). Perheistä 6 (30 %) oli 3 lapsen perheitä sekä yli 3 lasta oli puolestaan 4 (30,8 %) perheessä.

Taulukon 5. mukaan voidaan havaita, että mitä vähemmän perheessä oli lapsia, sitä todennäköisemmin kuntalisä vaikutti perheen päätökseen hoitaa lasta kotona. Vertaus koko tutkimuksen osuuteen tukee samaa johtopäätöstä, sillä puolet kaikista yhden lapsen perheistä sekä lähes puolet kaikista kahden lapsen perheistä oli tehnyt lapsen hoitopäätöksen kuntalisän ansiosta.

Taulukko 6. Kuntalisän vaikutuksesta kotona hoidettavien lasten iät.

Lasten ikä	Kaikki tutkimukseen vastanneet	Kaikki vastanneet %	Kuntalisä vaikuttanut	% kaikista vastanneista
Alle 1-vuotiaita	13	4,3	3	23,1
1-vuotiaita	51	33,3	23	45,1
2-vuotiaita	30	17,4	12	40
3-vuotiaita	20	13	9	45
4-vuotiaita	17	5,8	4	23,5
5-vuotiaita	11	4,3	3	27,3
6-vuotiaita	12	1,4	1	8,3
Yli 6-vuotiaita	39	20,3	14	35,9
Yhteensä	193	100	69	35,8

Perheissä oli yhteensä 69 lasta. Alle 1-vuotiaita lapsia oli yhteensä 3 (23,1 %). Eniten perheissä oli 1-vuotiaita lapsia, joita oli 23 (45,1 %). 2 vuotta täyttäneitä lapsia oli 12 (40 %) ja 3-vuotiaita yhteensä 9 (45 %). 4-vuotiaita lapsia oli 4 (23,5 %) sekä 5-vuotiaita lapsia yhteensä 3 (27,3 %). Vähiten oli 6-vuotiaita lapsia, joita oli 1 (8,3 %). Yli 6-vuotiaita lapsia oli 14 (35,9 %).

Yli 6-vuotiaista lapsista kaikki oli jo koulunsa aloittaneita, eikä heillä ollut enää päivähoito-oikeutta. Taulukkoa 6. tarkastelemalla havaitaan, että alle kouluikäisiä lapsia oli yhteensä 55. Koska perheet olivat tehneet hoitopäätöksen kuntalisän ansiosta, voidaan ajatella, että kuntalisän ansiosta kunnallisesta päivähoidosta jäi pois 55 lasta.

Taulukkoa 6. tarkastelemalla havaitaan, että etenkin yksivuotiaiden lasten vanhemmat hoitivat kotona lasta kuntalisän vaikutuksesta. Lisäksi perheissä tuntui olevan myös usein vanhempia lapsia. Koko tutkimukseen verrattuna huomataan, että etenkin 1-, 2- ja 3-vuotiaiden lasten vanhemmat tekevät hoitopäätöksen kuntalisän ansiosta. Mielestäni tämä voi osittain johtua siitä, että juuri pienten lasten vanhemmat ovat voineet tehdä päätöksensä kuntalisän perusteella. Koska kuntalisää maksetaan Alajärvellä tänä vuonna ensimmäistä kertaa, kuntalisä ei ole voinut vaikuttaa vanhempien lasten muuttopäätökseen.

6.8.1.2 Työllisyystilanne

Seuraavaksi tarkasteltiin, millainen työllisyystilanne vastaajilla oli. Taulukko 7 havainnollistaa kuntalisän vaikutuksesta hoitopäätöksen tehneiden työllisyystilannetta.

Taulukko 7. Työllisyystilanne perheissä, joiden päätöksentekoon kuntalisä vaikutti.

Elämäntilanne	Kaikki tutkimukseen vastanneet	Kaikki vastanneet %	Kuntalisä vaikutti	% kaikista vastanneista
Työtön	36	45,5	15	41,7
Vakituisen	29	33,3	11	37,9
Määräaikainen	13	18,2	6	56,2
Opiskelija	2	3	1	50
Yhteensä	80	100	33	41,3

Kuntalisän vaikutuksesta lasta kotona hoitavista vastaajista 15 (41,7 %) oli työttömiä. 11 (37,9 %) oli vakituisessa työsuhteessa ennen lapsen syntymää. Määräaikaisessa työsuhteessa oli 6 (46,2 %) vastaajaa. 1 (50 %) vastaajaa oli opiskelija ennen lapsen syntymää.

Vastauksista kävi ilmi, että kuntalisä vaikuttaa etenkin työttömien henkilöiden lasten hoitomuodon valintaan. Lisäksi kuntalisä on vaikuttanut myös jonkun verran vakituisessa työsuhteessa olevien henkilöiden päätökseen hoitaa lasta kotona. Koska opiskelijoita oli koko tutkimuksessa vähän (2), on vaikea tehdä yleistystä heidän perusteella.

6.8.1.3 Kuinka pitkään lapsia hoidetaan kotona?

Seuraavaksi tarkasteltiin, kuinka pitkään vastaajat aikoivat hoitaa lasta kotona. Taulukko 8. havainnoi kuntalisän vaikutuksesta kotona hoitavien perheiden suunnitelmia hoitaa lasta kotona.

Taulukko 8. Lasten hoito kotona perheissä, joiden hoitopäätökseen kuntalisä vaikutti.

Lasten hoitaminen kotona	Kaikki tutkimukseen vastanneet	Kaikki vastanneet %	Kuntalisä vaikutti	% kaikista vastanneista
Aikoo hoitaa 3-vuotiaaksi	59	78,8	26	44,1
Ei aio hoitaa 3-vuotiaaksi	14	12,1	4	28,6
Ei vielä tiedä	7	9,1	3	42,9
Yhteensä	80	100	33	42,3

Kuntalisän vaikutuksesta kotiin lapsia hoitamaan jääneistä vastaajista 26 (44,1 %) ilmoitti hoitavansa lasta kotona siihen saakka, kunnes lapsi täyttää 3 vuotta. Vastaajista 4 (28,6 %) ei aikonut hoitaa lasta kotona 3-vuotiaaksi saakka. Puolestaan 3 (42,9 %) vastaajaa ei vielä osannut sanoa, mihin asti aikoi hoitaa lasta kotona.

Suurin osa vastaajista aikoi hoitaa lasta kotona siihen saakka, kunnes lapsi täyttää 3 vuotta. Verrattuna koko tutkimukseen näyttää siltä, että harva vanhempi, joka on tehnyt lapsen hoitopäätöksen kuntalisän ansiosta, aikoo laittaa lapsen hoitoon, ennen kuin lapsi täyttää 3 vuotta. Voisi siis ajatella, että mikäli perhe tekee lapsen hoitopäätöksen kuntalisän ansiosta, lapsi yleensä hoidetaan kotona 3-vuotiaaksi saakka.

6.8.2 Kuntalisä vaikutti ehkä osittain päätökseen hoitaa lasta kotona

Vastaajista 4 (5 %) ilmoitti, että kuntalisä saattoi ehkä osittain vaikuttaa päätökseen hoitaa lasta kotona. Koska harva vastasi kuntalisän vaikuttaneen ehkä osittain perheen hoitopäätökseen, on vaikea tehdä johtopäätöksiä aineiston perusteella. Vastanneiden elämäntilannetta kuitenkin tutkittiin samalla tavoin kuin edellä. Prosenttiluvut suhteutettiin koko tutkimukseen osallistuneiden määrään.

6.8.2.1 Lasten syntymäajat

Ensimmäisenä tarkasteltiin lasten lukumääriä perheissä sekä lasten ikää. Taulukko 9 havainnoi lasten lukumäärää perheissä, joiden hoitopäätökseen kuntalisä saattoi osittain vaikuttaa.

Taulukko 9 Lasten lukumäärä perheissä, joiden päätöksentekoon kuntalisä ehkä vaikutti.

Perhekoko	Kaikki tutkimukseen vastanneet	Kaikki vastanneet %	Kuntalisä ehkä vaikutti	% kaikista vastanneista
1 lapsi	22	25	1	4,5
2 lasta	25	0	0	0
3 lasta	20	75	3	15
Yli 3 lasta	13	0	0	0
Yhteensä	80	100	4	5

Perheistä, joissa kuntalisä vaikutti ehkä osittain päätökseen hoitaa lasta kotona, yhden lapsen perheitä oli 1 (4,5 %) ja 3 lapsen perheitä oli 3 (15 %).

Taulukko 10. Lasten iät perheissä, joiden päätöksentekoon kuntalisä ehkä vaikutti.

Lasten ikä	Kaikki tutkimukseen vastanneet	Kaikki vastanneet %	Kuntalisä ehkä vaikutti	% kaikista vastanneista
Alle 1-vuotiaita	13	10	1	7,7
1-vuotiaita	51	20	2	3,9
2-vuotiaita	30	20	2	6,7
3-vuotiaita	20	0	0	0
4-vuotiaita	17	10	1	5,9
5-vuotiaita	11	10	1	9,1
6-vuotiaita	12	0	0	0
Yli 6-vuotiaita	39	30	3	7,7
Yhteensä	193	100	10	5,2

Vastausryhmässä oli 1 (7,7 %) alle 1-vuotias, 2 (3,9 %) lapsista oli 1-vuotiaita, 2-vuotiaita oli 2 (6,7 %). Lapsista 1 (5,9 %) oli 4-vuotias, samoin kuin 5-vuotiaita oli 1 (9,1 %). Yli 6-vuotiaita lapsia oli 3 (7,7 %).

6.8.2.2 Työllisyystilanne

Seuraavaksi tarkasteltiin vastaajien työllisyystilannetta. Taulukko 11 havainnollistaa vastaajien työllisyystilannetta, joiden lapsen hoitopäätökseen kuntalisä saattoi osittain vaikuttaa.

Taulukko 11. Työllisyystilanne perheissä, joiden hoitopäätökseen kuntalisä ehkä vaikutti.

Elämäntilanne	Kaikki tutkimukseen vastanneet	Kaikki vastanneet %	Kuntalisä ehkä vaikutti	% kaikista vastanneista
Työtön	36	25	1	2,8
Vakituinen	29	75	3	10,3
Määräaikainen	13	0	0	0
Opiskelija	2	0	0	0
Yhteensä	80	100	4	5

Ehkä osittain kuntalisän vaikutuksesta lasta kotona hoitavista vastaajista 3 (10,3 %) oli vakituudessa työsuhhteessa ennen lapsen syntymää. Puolestaan 1 (2,8 %) vastaaja oli työttömänä.

6.8.2.3 Lasten hoitaminen kotona

Seuraavaksi tarkasteltiin lasten hoitamista kotona. Taulukko 12 havainnoi perheiden, joiden hoitopäätökseen kuntalisä mahdollisesti osittain vaikutti, aikeita hoitaa lasta kotona.

Taulukko 12. Lasten hoito kotona, joiden päätöksentekoon kuntalisä ehkä vaikutti.

Lasten hoitaminen kotona	Kaikki tutkimukseen vastanneet	Kaikki vastanneet %	Kuntalisä ehkä vaikutti	% kaikista vastanneista
Aikoo hoitaa 3-vuotiaaksi	59	50	2	3,4
Ei aio hoitaa 3-vuotiaaksi	14	50	2	14,3
Ei vielä tiedä	7	0	0	0
Yhteensä	80	100	4	5

Vastaajista 2 (3,4 %) ilmoitti, että aikoi hoitaa lasta kotona siihen saakka, kunnes lapsi täyttää 3 vuotta. Toiset 2 (14,3 %) ilmoittivat, että ei aio hoitaa lasta kotona siihen saakka, kunnes lapsi täyttää 3 vuotta.

6.8.3 Kuntalisä ei vaikuttanut päätökseen hoitaa lasta kotona

Tutkimukseen vastanneista 43 (53,8 %) kertoi, että kuntalisä ei vaikuttanut päätökseen hoitaa lasta kotona. Myös heidän kohdalla tutkittiin, millaisista perheistä oli kyse. Prosentit laskettiin suhteuttaen vastausten määrä koko tutkimukseen.

6.8.3.1 Lasten syntymäajat

Ensimmäisenä tarkasteltiin perheen kokoja sekä lasten syntymäaikoja. Taulukko 13. kuvaa perhekokoja, joiden lapsen hoitopäätökseen kuntalisä ei vaikuttanut. Taulukko 14. havainnoi lasten ikämääriä perheissä.

Taulukko 13. Perhekoot, joihin kuntalisä ei vaikuttanut.

Perhekoko	Kaikki tutkimukseen vastanneet	Kaikki vastanneet %	Kuntalisä ei vaikuttanut	% kaikista vastanneista
1 lapsi	22	23,3	10	45,5
2 lasta	25	30,2	13	52
3 lasta	20	25,6	11	55
Yli 3 lasta	13	20,9	9	69,2
Yhteensä	80	100	43	53,8

Yhden lapsen perheitä oli 10 (45,5 %) kappaletta. Suurin osa perheistä oli 2 lapsen perheitä, joita oli 13 (52 %). Toiseksi eniten oli 3 lapsen perheitä, joita oli 11 (55 %). Kuitenkaan perheen koossa ei ollut suuria eroja, sillä vähiten löytyi yli 3 lapsen perheitä, joita oli 9 (69,2 %).

Taulukon 13. perusteella perheiden koot jakautuvat aika tasaisesti, mutta etenkin yli 3 lapsen perheet tekevät lapsen hoitopäätöksen todennäköisemmin muilla perusteilla kuin kuntalisän vaikutuksesta. Myös 2 ja 3 lapsen perheitä oli paljon.

Taulukko 14. Ikäryhmät, joiden hoitomuotoon kuntalisä ei vaikuttanut.

Lasten ikä	Kaikki tutkimukseen vastanneet	Kaikki vastanneet %	Kuntalisä ei vaikuttanut	% kaikista vastanneista
Alle 1-vuotiaita	13	7,9	9	69,2
1-vuotiaita	51	22,8	26	51
2-vuotiaita	30	14	16	53,3
3-vuotiaita	20	9,6	11	55
4-vuotiaita	17	10,5	12	70,6
5-vuotiaita	11	6,1	7	63,6
6-vuotiaita	12	9,6	11	91,7
Yli 6-vuotiaita	39	19,3	22	56,4
Yhteensä	193	100	114	59,1

Perheissä oli yhteensä 114 lasta. Perheissä, joiden lasten hoitopäätökseen kuntalisä ei vaikuttanut, oli 9 (69,2 %) alle 1-vuotiaista lasta. Huipun muodostivat 1-vuotiaat lapset, joita oli yhteensä 26 (51 %). Lapsista 2-vuotiaita oli 16 (53,3 %) ja kolmevuotiaita 11 (55 %). 4-vuotiaita oli puolestaan 12 (70,6 %). Vähiten perheissä oli 5-vuotiaita, joita oli 7 (63,6 %). Lapsista 6 vuotta täyttäneitä oli 11 (91,7 %) ja yli 6-vuotiaita 22 (56,4 %).

Eniten perheissä oli 1-vuotiaita lapsia. Yli 6-vuotiaita oli toiseksi eniten. Voitaisiin siis ajatella, että kuntalisä ei vaikuta pienten lasten vanhempien hoitopäätökseen, etenkin jos perheessä on jo kouluikäisiä lapsia. Toisaalta verrattuna koko tutkimukseen, voidaan havaita, että etenkin yli 4-vuotiaiden ja alle 1-vuotiaiden lasten vanhemmat eivät tunnu tekevät lapsen hoitopäätöstä kuntalisän ansiosta. Tämä selittyy sillä, että tammikuun ollessa ensimmäinen kuntalisäkuukausi, ei perhe ole voinut tehdä vanhemman lapsen hoitopäätöstä kuntalisän ansiosta. Myöskään yli 3-vuotiaat lapset eivät ole oikeutettuja kuntalisään. Lisäksi perhe ei ole oikeutettu kuntalisään vanhempainrahakauden aikana, jolloin alle 9 kuukauden ikäisiä lapsia ei voida laskea kuntalisän piiriin.

6.8.3.2 Työllisyystilanne

Seuraavaksi tarkasteltiin perheiden työllisyystilannetta. Tauluko 15. havainnoi niiden perheiden työllisyystilannetta, joiden hoitopäätökseen kuntalisä ei vaikuttanut.

Taulukko 15. Työllisyystilanne perheissä, joiden hoitopäätökseen kuntalisä ei vaikuttanut.

Elämäntilanne	Kaikki tutkimukseen vastanneet	Kaikki vastanneet %	Kuntalisä ei vaikuttanut	% kaikista vastanneista
Työtön	36	46,5	20	55,6
Vakituinen	29	34,9	15	51,7
Määräaikainen	13	16,3	7	53,8
Opiskelija	2	2,3	1	50
Yhteensä	80	100	43	53,8

Vastaajista, joiden lapsen hoitomuodon valintaan kuntalisä ei vaikuttanut, 20 (55,6 %) oli työttömänä. 15 (51,7 %) oli vakituisessa työsuhteessa. Puolestaan 7 vastaajaa (53,8 %) oli määräaikaisessa työsuhteessa, ja 1 vastaajista (50 %) oli opiskelija ennen lapsen syntymää.

Suurin osa vastaajista oli työttömiä. Uskon tämän johtuvan siitä, että työtön hoitaa varmasti lapsen enemmän kotona, kuin työssäkäyvä henkilö. Näyttäisi siltä, että kuntalisä ei vaikuta etenkin vakituisessa työsuhteessa olevien perheiden päätökseen hoitaa lasta kotona.

6.8.3.3 Kuinka pitkään lasta hoidetaan kotona?

Seuraavaksi tarkasteltiin perheiden suunnitelmia hoitaa lasta kotona. Tauluko 16. havainnoi niiden perheiden, joiden hoitopäätökseen kuntalisä ei vaikuttanut, suunnitelmia hoitaa lasta kotona.

Taulukko 16. Lasten hoitaminen kotona perheissä, joiden hoitopäätökseen kuntalaisä ei vaikuttanut.

Lasten hoitaminen kotona	Kaikki tutkimukseen vastanneet	Kaikki vastanneet %	Kuntalaisä ei vaikuttanut	% kaikista vastanneista
Aikoo hoitaa 3-vuotiaaksi	59	72,1	31	52,2
Ei aio hoitaa 3-vuotiaaksi	14	18,6	8	57,1
Ei vielä tiedä	7	9,3	4	57,1
Yhteensä	80	100	43	53,8

Vastaajista 31 (52,5 %) aikoi hoitaa lasta kotona 3-vuotiaaksi saakka. 8 (57,1 %) ilmoitti, että ei aio hoitaa lasta kotona 3-vuotiaaksi saakka. 4 vastaajaa (57,1 %) ei vielä tiennyt, kuinka kauan aikoo hoitaa lasta kotona.

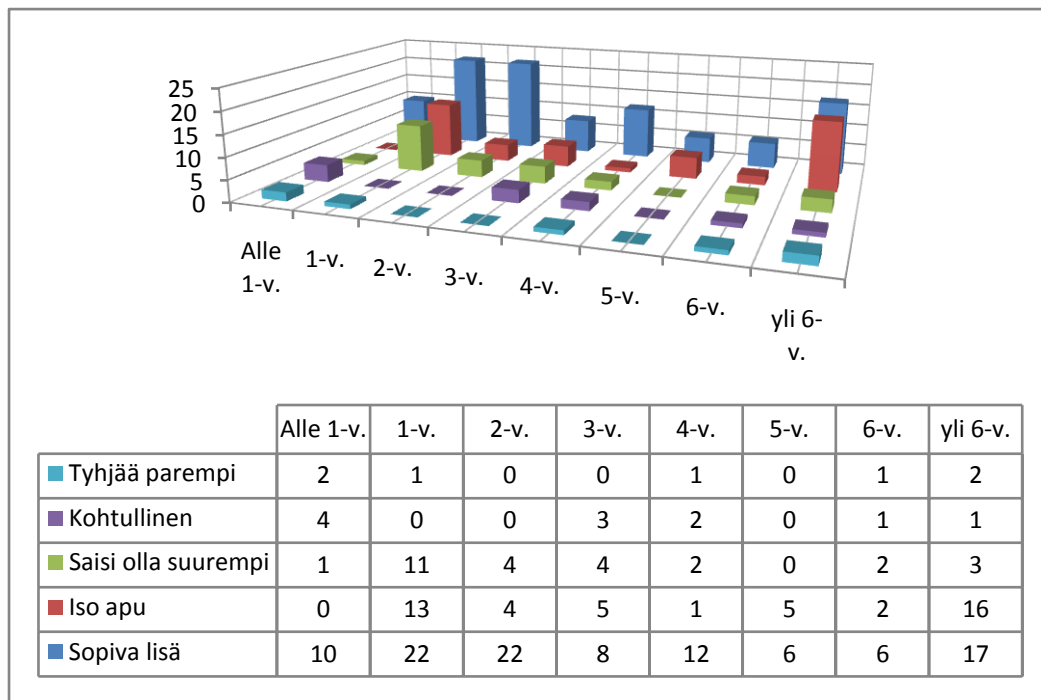
Suurin osa vastaajista aikoi hoitaa lasta kotona siihen saakka, kun lapsi täyttää 3 vuotta. Koko tutkimukseen suhteutettuna voidaan havaita, että vastaajista suurin osa, jotka eivät aikoneet hoitaa lasta kotona 3-vuotiaaksi saakka, eivät ole tehneet lapsen hoitopäätöstä kuntalaisän ansiosta. Voisi siis ajatella, että mikäli perhe tekee päätöksen jollain muulla perusteella, ei lasta välttämättä hoideta kotona 3-vuotiaaksi saakka.

6.9 Tyytyväisyys kuntalaisän suuruuteen

Opinnäytetyössä tutkittiin vastaajien tyytyväisyyttä kuntalaisän suuruuteen. Kuntalaisän suuruus saattoi vaikuttaa vastaajaan päätökseen hoitaa lasta kotona. Tämän vuoksi tutkimuksessa käytiin läpi vastanneiden elämäntilanne ja selvitettiin, löytyikö tyytyväisyyttä selittävälle tekijöille yhtäläisyyksiä. Prosenttiosuudet laskettiin koko tutkimukseen osallistuneiden määrästä.

6.9.1 Lasten iät

Ensimmäisenä tarkastelukohteena olivat lasten iät. Kuvio 8. havainnoi eri ikäisten lasten vanhempien tyytyväisyyttä kuntalaisän suuruuteen.

Kuvio 8. Eri ikäisten lasten vanhempien tyytyväisyys kuntalisän suuruuteen.

Vastaajista 3 (3,8 %) kuvaili kuntalisää tyhjää paremmaksi etuudeksi. Perheistä kahdessa oli alle 1-vuotias lapsi (15,4 %), yksi 1-vuotias (2 %), yksi 4-vuotias (5,9 %), yksi 6-vuotias (8,3) sekä kaksi yli 6-vuotiasta (16,7 %) lasta. Vastaajista 4 (5 %) kuvaili kuntalisän suuruutta kohtuulliseksi. Perheissä oli 4 (30,7 %) alle 1-vuotiasta, 3 (15 %) 3-vuotiasta, 2 (11,7 %) 4-vuotiasta, 1 (8,3 %) 6-vuotias sekä 1 (2,6 %) yli 6-vuotias.

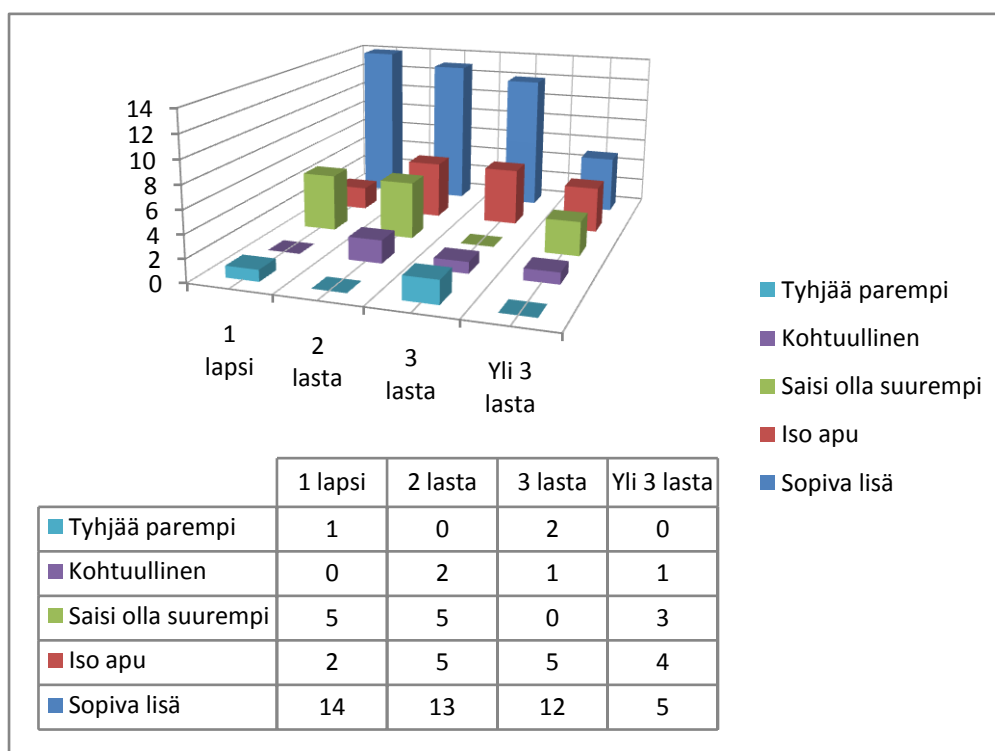
13 (16,3 %) vastaajaa oli sitä mieltä, että kuntalisä saisi olla suurempi kuin 250 euroa kuukaudessa. Lasten iät jakaantuivat siten, että alle 1-vuotiaita oli 1 (7,7 %) perheessä, 1-vuotiaita 11 (22,4 %) perheessä, 2-vuotiaita 4 (13,3 %) perheessä, 3-vuotiaita myös 4 (20 %) perheessä, 4-vuotiaita 2 (11,8 %) perheessä, 6-vuotiaita 2 (16,7 %) perheessä ja yli 6-vuotiaita 3 (7,7 %) perheessä.

Vastaajista 16 (20 %) kuvaili kuntalisän olevan iso apu perheelle. 1-vuotiaita lapsia oli 13 (26,5 %) perheessä, 2-vuotiaita 4 (13,3 %) perheessä, 3-vuotiaita 5 (25%) perheessä, 4-vuotiaita 1 (5,9 %) perheessä, 5-vuotiaita 5 (45,5 %) perheessä, 6-vuotiaita 2 (16,7%) perheessä sekä yli 6-vuotiaita 16 (41 %) perheessä.

Tutkimukseen vastanneista 44 (55 %) kuvaili kuntalisää ihan sopivaksi lisäksi. Vastausryhmässä oli 10 (76,9 %) alle 1-vuotiasta lasta, 22 (44,9 %) 1-vuotiasta lasta, 22 (73,3 %) 2-vuotiasta lasta, 8 (40 %) 3-vuotiasta lasta, 12 (70,6 %) 4-vuotiasta lasta, 6 (54,4 %) 5-vuotiasta lasta, 6 (50 %) 6-vuotiasta lasta ja 17 (43,6) yli 6-vuotiasta lasta.

6.9.2 Perhetyypit

Seuraavaksi tarkasteltiin perhekokoja. Kuvio 9. havainnoi eri kokoisten perheiden tyytyväisyyttä kuntalisän suuruuteen.

Kuvio 9. Eri perhekokojen tyytyväisyys kuntalisän suuruuteen.

Kuntalisää tyhjääkin parempana etuutena vastanneista perheistä 1 (4,5 %) oli yhdenlapsen perhe ja 2 (10 %) kolmenlapsen perheitä. Perhetyypeiltään kuntalisää kohtuullisen suuruisena pitävistä perheistä 2 (8 %) oli kahdenlapsen perheitä, 1 (5 %) kolmenlapsen perhe sekä 1 (7,7 %) neljänlapsen perhe.

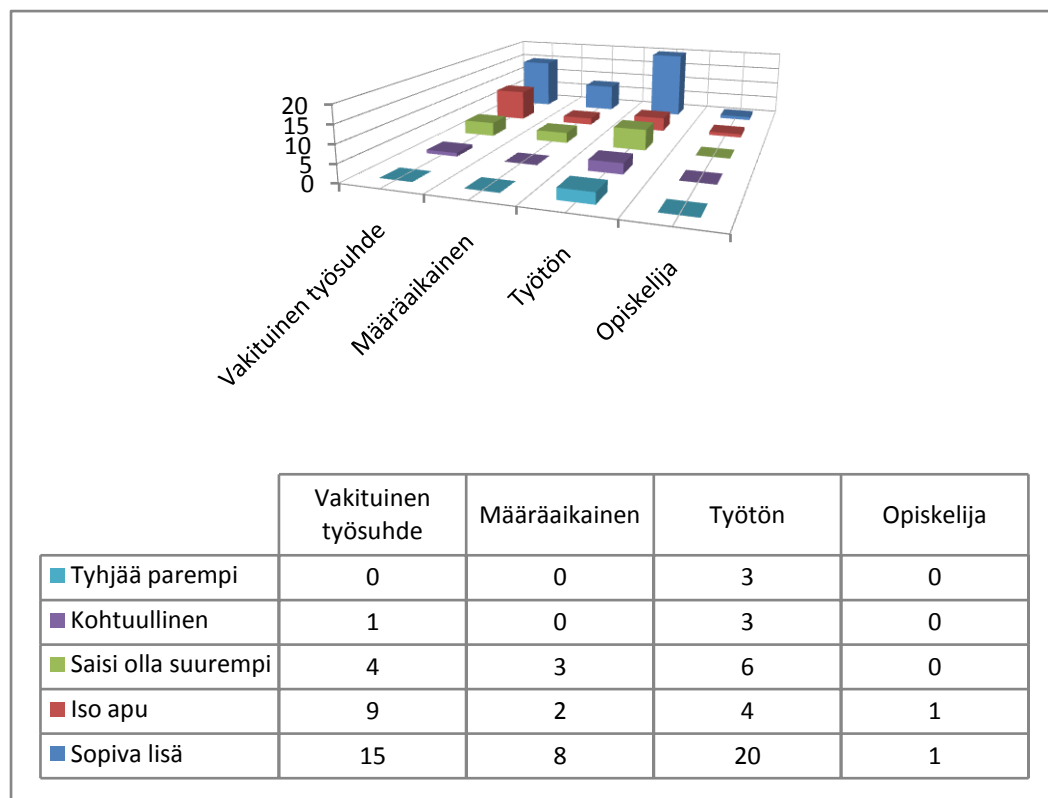
Vastaaajista, jotka toivoivat kuntalisän olevan nykyistä suurempi, 5:llä (22,7 %) oli 1 lapsi, 5:llä (20 %) oli 2 lasta sekä 3:lla (15 %) oli yli 3 lasta. Perhetyypeiltään

perheistä, jotka kuvailivat kuntalisää isoksi avuksi, yhdenlapsen perheitä oli 2 (9,1 %), kahdenlapsen perheitä 5 (20 %), kolmenlapsen perheitä 5 (25 %) ja yli kolmenlapsen perheitä oli 4 (20 %).

Perhetyypeiltään perheistä, jotka kuvailivat kuntalisää sopivan suuruiseksi, 14 (63,6 %) oli yhdenlapsen perheitä, 13 (52 %) kahdenlapsen perheitä, 12 (60 %) kolmenlapsen perheitä ja 5 (25 %) yli kolmenlapsen perheitä.

6.9.3 Elämäntilanne

Seuraavaksi tarkasteltiin eri elämäntilanteissa olevien perheiden tyytyväisyyttä kuntalisän suuruuteen.

Kuvio 10. Työllisyystilanne ja tyytyväisyys kuntalisän suuruuteen.

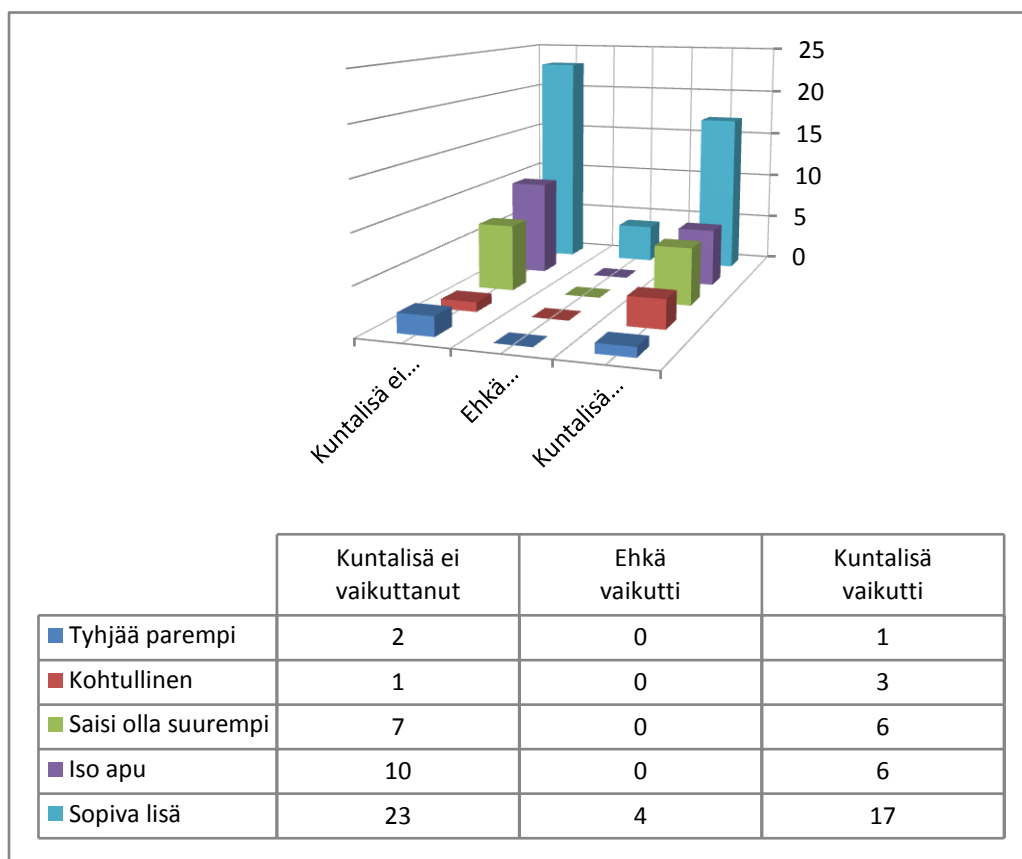
Kaikki 3 (8,3 %) vastaajaa, jotka kuvailivat kuntalisän olevan tyhjää parempi etuus, olivat työttömiä. Kuntalisää kohtuullisen suuruiseksi luonnehtineista vastanneista 3v(8,3 %) työttömänä ja 1 (3,4 %) oli vakituudessa työsuhhteessa. Vastajista, jotka toivoivat kuntalisän olevan suurempi, 6 (16,7 %) oli työttömänä, 4

(13,8 %) oli vakituksessa työsuhteessa sekä 3 (23,1 %) määräaikaisessa työsuhteessa.

Suurin osa vastanneista, joiden mielestä kuntalisä oli iso apu perheille, oli vakituksessa työsuhteessa (31 %). Työttömänä oli 4 (11,1 %) vastaajaa, määräaikaisessa työsuhteessa 2 (15,4 %) sekä 1 (50 %) oli opiskelija. Vastaajista, jotka pitivät kuntalisän suuruutta sopivana, suurin osa oli työttömiä (55,6 %). Vakituksessa työsuhteessa oli 15 (51,7 %) vastaajaa, 8 (61,5 %) oli määräaikaisessa työsuhteessa ja 1 (50 %) oli opiskelija.

6.9.4 Kuntalisän vaikutus lapsen hoitomuodon valintaan

Seuraavaksi tarkasteltiin, vaikuttiko kuntalisän suuruus lapsen hoitomuodon valintaan.

Kuvio 11. Kuntalisän suuruuden vaikutus lapsen hoitomuodon valintaan.

Kuntalisää tyhjää parempana etuutena pitävistä vastaajista kuntalisä ei vaikuttanut 2 (4,7 %) vastaajan hoitopäätökseen hoitaa lasta kotona. 1 (3 %) vastaajan päätökseen kuntalisä oli vaikuttanut.

Kuntalisää kohtuullisen suuruisena pitävistä kuntalisä oli vaikuttanut 3 (9,1 %) vastaajan päätökseen hoitaa lasta kotona. Puolestaan 1 (2,3 %) vastaajan päätökseen kuntalisä ei vaikuttanut.

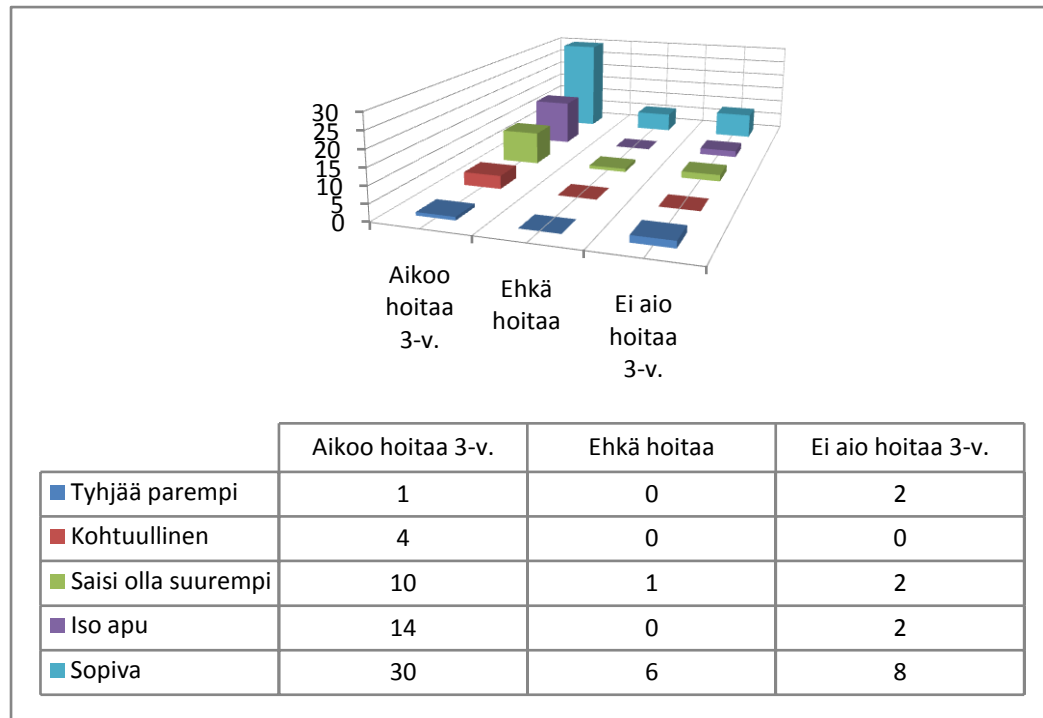
Kuntalisää suuremmaksi toivoneista vastanneista 7 (16,3 %) kertoi, että kuntalisä ei vaikuttanut päätökseen hoitaa lasta kotona. Puolestaan 6 (18,2 %) vastaajaa ilmoitti, että kuntalisä vaikutti päätökseen hoitaa lasta kotona.

Vaikka osa vastanneista kuvaili kuntalisää isoksi avuksi, ainoastaan 6 (18,2 %) heistä oli päättänyt jäädä kotiin hoitamaan lasta kuntalisän vaikutuksesta. Vastaajista 10 (23,3 %) ilmoitti, että kuntalisä ei vaikuttanut päätökseen hoitaa lasta kotona.

Kuntalisää sopivan suuruiseksi luonnehtivista vastaajista kuntalisä ei vaikuttanut 23 (53,5 %) vastaajan hoitopäätökseen. Kuntalisä puolestaan vaikutti 17 (51,5 %) vastaajan päätökseen hoitaa lasta kotona. Vastaajista 4 (100 %) ilmoitti, että kuntalisä saattoi ehkä vaikuttaa osittain päätökseen.

6.9.5 Kuinka pitkään lasta hoidetaan kotona?

Seuraavaksi tarkasteltiin, vaikuttiko kuntalisän suuruus siihen, kuinka pitkään lasta aiottiin hoitaa kotona.

Kuvio 12. Tyytyväisyys kuntalisän suuruuteen ja lapsen hoitaminen kotona.

Vastaajista, joiden mielestä kuntalisä oli tyhjä parempi etuus, 2 (14,3 %) ilmoitti, että ei aio hoitaa lasta kotona siihen saakka, kun lapsi täyttää 3 vuotta. 1 (1,7 %) vastaaja aikoi hoitaa lapsen kotona 3-vuotiaaksi asti. Kaikki vastaajat (6,8 %), jotka kuvailivat kuntalisän olevan kohtuullisen suuruinen, aikoivat hoitaa lasta kotona, kunnes lapsi täyttää 3 vuotta.

Kuntalisää suuremmaksi toivoneista 10 (16,9 %) vastaajaa ilmoitti, että aikoo hoitaa lasta kotona, kunnes lapsi täyttää 3 vuotta. 2 (14,3 %) vastaajaa ei aikonut hoitaa lasta kotona 3-vuotiaaksi ja 1 (14,3 %) vastaaja ei vielä tiennyt, kuinka pitkään hoitaa lasta kotona.

Vastaajista, joiden mielestä kuntalisä oli iso apu perheelle, 14 (23,7 %) aikoi hoitaa lasta kotona siihen saakka, kunnes lapsi täyttää 3 vuotta. 2 (14,3 %) vastaajaa ei aio hoitaa lasta kotona näin pitkään.

Kuntalisää sopivan suuruisena lisänä pitäneistä vastaajista 30 (50,8 %) ilmoitti, että aikoo hoitaa lasta kotona, kunnes lapsi täyttää 3 vuotta. 8 (57,1 %) ei aikonut

hoitaa lasta kotona 3-vuotiaaksi saakka ja 6 (85,7 %) vastaajaa ei vielä ollut tehnyt varmaa päätöstä.

6.9.6 Pohdintaa kuntalisän suuruudesta

Kohtuullisena kuntalisää piti neljä vastaajaa. Koska vain harva vastaaja piti kuntalisää kohtuullisen suuruisena, oli johtopäätöksen tekeminen ryhmästä vaikeaa. Tutkimuksen mukaan on kuitenkin havaittavissa, että yli 3-vuotiaiden lasten vanhemmat pitivät kuntalisää kohtuullisena. 3 vastanneista oli jäänyt myös kotiin hoitamaan lasta kuntalisän vaikutuksesta, joten kuntalisä koettiin ilmeisesti tarpeeksi kohtuullisena lisänä. Suurin osa vastanneista (3) oli työttömiä ja kaikki vastanneet aikoivat hoitaa lapsen kotona 3-vuotiaaksi saakka, vaikka pitivät kuntalisän suuruutta ainoastaan kohtuullisena.

13 vastaajaa toivoi kuntalisän olevan nykyistä suurempi. Näyttäisi siltä, että mitä vähemmän lapsia perheessä on, sitä enemmän toivottaisiin kuntalisän olevan suurempi. Lapsen iässä huipun muodostivat 1-, 2- ja 3-vuotiaat lapset, joten pienten lasten vanhemmat toivoisivat kuntalisän olevan suurempi. Vaikka kuntalisän toivottiin olevan suurempi, oli kuntalisän maksaminen vaikuttanut kuitenkin 6 vastaajan päätökseen hoitaa lasta kotona. Työttömien osuus ryhmässä on myös suurin, joten voisi ajatella, että etenkin työttömät toivoisivat kuntalisän olevan suurempi. Vaikka kuntalisän suuruuteen ei oltu tyytyväisiä, aikoi 10 vastaajaa hoitaa rahan suuruudesta huolimatta lapsen 3-vuotiaaksi saakka kotona. Vain 2 ilmoitti, että ei aio hoitaa lasta kotona 3-vuotiaaksi.

16 vastaajaa kuvaili kuntalisän olevan iso apu perheelle. Eniten ryhmästä löytyi yli 7-vuotiaita lapsia. Perheistä eniten oli myös kahden ja kolmen lapsen perheitä. Tämä mielestäni kuvastaa sitä, että isot perheet, joissa on myös vanhempia lapsia, kokevat kuntalisän olevan iso apu perheelle. Kuntalisä ei vaikuttanut suurimman osan (10) perheen päätökseen hoitaa lasta kotona. Tämä tukee mielestäni jo edellä tehnyttäni havaintoa, että kuntalisä koetaan suurena etuutena, etenkin jos lapsen hoitopäätöstä ei tehdä kuntalisän vaikutuksesta. Suurin osa vastanneista (9) oli vakituudessa työsuhteessa, joten voisi ajatella kuntalisän houkuttelevan myös vakituudessa työsuhteessa olevia hoitamaan lasta kotona.

Vain 3 vastaajaa piti kuntalisää tyhjää parempana etuutena. Pienen määrän vuoksi on vaikea tehdä johtopäätöksiä, mutta näyttäisi ainakin siltä, että yleisesti ottaen harva ajattelee kuntalisän olevan tyhjää parempi etuus. Kaikki näin vastanneet olivat työttömiä.

Tutkimuksen mukaan etenkin pienten lasten vanhemmat näyttivät pitävän kuntalisää sopivan suuruisena. Lisäksi perheet olivat etenkin yhden ja kahden lapsen perheitä. Vaikka kuntalisän katsottiin olevan sopivan suuruinen lisä, silti yli puolet (23) vastaajaa ilmoitti, että kuntalisä ei vaikuttanut päätökseen hoitaa lasta kotona. Voisi ajatella, että kuntalisää pidetään sopivaan suuruisena lisänä, etenkin jos ei ole tehnyt sen varassa päätöstä jäädä hoitamaan lasta kotiin. Kun kuntalisä ei ole vaikuttanut päätökseen hoitaa lasta kotona, saatetaan lisä kokea myös suurempana ja ylimääräisenä lisänä.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Alajärven kaupungille, onko kuntalisän maksaminen kannattavaa vai ei. Suurin osa vastanneista ei ollut jäänyt kotiin hoitamaan lasta kuntalisän ansiosta. Lisäksi suurin osa vastanneista oli työttömiä, jolloin voisi ajatella, että he hoitavat lapsen herkemmin kotona pitempään, kuin työssäkäyvät. Tämän valossa näyttää, että kuntalisän maksaminen ei ole kustannussyistä kannattavaa, vaan taloudellisesti edullisempaa on järjestää kunnallista päivähoitoa. Kustannussyitä ajatellessa kaupungille taloudellisesti kalliimpaa on maksaa kuntalisää niin sanotusti turhaan, eli perheille, jotka eivät olisi laittaneet lasta hoitoon, vaikka kuntalisää ei maksettaisi. Vaikuttaa myös, että mikäli perhe ei tee lapsen hoitopäätöstä kuntalisän ansiosta, ei lasta välttämättä hoideta kotona 3-vuotiaaksi saakka. Vaikka työttömiä oli paljon, saattaa kuntalisä vaikuttaa siihen, kuinka aktiivisesti etsii töitä.

On kuitenkin muistettava, että kuntalisä vaikuttaa eri tavalla erilaisiin perheisiin. Etenkin pienet perheet ja pienten lasten vanhemmat olivat tehneet lasten hoitopäätöksen kuntalisän ansiosta. Isot perheet tuntuvat tekevän lapsen hoitopäätöksen muilla perusteilla. Koska tarkastelun kohteena olivat tammikuulta 2012 kuntalisää saaneet perheet, vaikutti tämä myös vastaustuloksiin: henkilöt, jotka saivat kuntalisää esimerkiksi 2-vuotiaasta lapsesta, eivät todennäköisesti olleet tehneet hoitopäätöstä kuntalisän ansiosta, sillä sitä ei ollut käytössä päätöshetkellä. Tutkimuksen mukaan juuri pienten lasten vanhemmat ovat tehneet lapsen hoitopäätöksen kuntalisän ansiosta. Vaikka kuntalisä ei vaikuttanut suurimman osan päätökseen hoitaa lasta kotona, katsottiin sen kuitenkin olevan positiivinen huomionosoitus kaupungilta. Lisäksi suurin osa vastaajista uskoi, että kuntalisä voisi vaikuttaa perheen mahdolliseen muuttopäätökseen, jolloin se olisi keino houkutella uusia asukkaita kaupunkiin.

Kuntalisän suuruus ei tunnu vaikuttavan siihen, päättävä perhe hoitaa lapsen kotona itse vai ei. Vaikka kuntalisä koettiin pieneksi etuudeksi ja sen toivottiin olevan suurempi, se ei juuri vaikuttanut lapsen hoitoaikaan kotona, vaan lasta aiottiin hoitaa 3-vuotiaaksi saakka.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön kirjoittaminen oli aiheena mielenkiintoinen, mutta haastava ja aikaa vievä. Aloitin opinnäytetyön tekemisen maaliskuussa 2012. Kirjoitin teoriaosaa kesään saakka, jolloin kesätyöt veivät voiton kirjoittamisesta. Kesän aikana työ meinasi unohtua, mutta suoritin puhelinsoitot heinäkuussa. Tämän jälkeen olen kirjoittanut epäsäännöllisesti, eikä työ olisi valmistunut ajoissa riittävän hyvänä. Tämän vuoksi työn tekeminen venähti, ja päämääränä oli saada työ valmiiksi keväällä 2013. Olen eri vaiheissa kirjoittamista lähettänyt työn Kirsi Pesoselle arvioitavaksi sekä hyödynnettäväksi. Vaikka kirjoittamisen aikana on ollut paljon vastoinkäymisiä, olen edelleen tyytyväinen siihen, että lähdin toteuttamaan tutkimusta. Aihe oli mielenkiintoinen ja oli palkitsevaa tehdä tutkimusta ajankohtaisesta ja hyödyllisestä aiheesta.

Haastavinta työssä on ollut teoriaosuuden löytäminen. Kuntalisää on tutkittu hyvin vähän, joten teoriaa ei juuri ollut olemassa. Lisäksi vastaavanlaista tutkimusta ei ole tehty, joten en ole voinut hyödyntää toisia tutkimuksia vertailumielessä. Teoriaosuudessa käyttämäni lähteet ovat pääsääntöisesti aika vanhoja, mutta päihähdön kehitys ei muuksi muutu teoksen julkaisuvuodesta huolimatta.

Tässä tutkimuksessa tulokset ovat luotettavia, sillä vastaukset on saatu puhelinkeskustelussa, jolloin epäselvät kohdat on voitu selvittää. Vastaukset ovat myös reliaabeleita, sillä vastaukset olisivat samat kyselijästä huolimatta. Tutkimuksessa saadut vastaukset ovat henkilökohtaisia ja elämäntilanteeseen sidonnaisia. Esimerkiksi vastaajan sen hetkinen työtilanne tai lasten lukumäärä ei muutu sen mukaan, kuka kysyy.

Kannattavuuden selvittäminen ei ollut aivan yksiselitteistä, sillä oli vaikea tehdä mittaria kannattavuuden tarkistelemiseksi. Vaikka suurin osa vastaajista ei ollut tehnyt päätöstä hoitaa lasta kotona kuntalisän ansiosta, osa oli. Ajan kuluessa yhä suurempi osa perheistä saattaa tehdä hoitopäätöksen kuntalisän ansiosta. Seuraavaksi voitaisiinkin uusia tutkimus loppuvuodesta ja verrata vastaustuloksia keskenään.

LÄHTEET

Aluesanommat. 2012. Uusikaupunki aikoo lopettaa lasten kotihoidon tuen kuntalisän. Viitattu 22.8.2012. <http://www.aluesanommat.fi/uutiset.php?id=2466>

Anttonen, A. 1999. Lasten kotihoidon tuki suomalaisessa perhepolitiikassa. Sosi-aali- ja terveysturvan tutkimuksia 52. Helsinki. Kela.

Hiilamo, H. 2002. The Rise and Fall of Nordic Family Policy? Historical Development and Changes During the 1990s in Sweden and Finland. Helsinki. Stakes, Research report 125.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Tammi.

Helsingin Kaupunki. Helsinki-lisä. Viitattu 21.5.2012.
<http://www.hel.fi/hki/sosv/fi/Paivahoito/Hoitaminen+kotona>

Ilkka. 2012. Soiniin esitetään kotihoidon kuntalisää. Viitattu 21.5.2012.
<http://www.ilkka.fi/uutiset/maakunta/soiniin-esitetaan-kotihoidon-kuntalisaa-1.1210556>

Jyväskylän Yliopisto. 2012. Laadullinen tutkimus. Koppa. Viitattu 5.2.2013.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

Jyväskylän Yliopisto. 2012. Määrällinen tutkimus. Koppa. Viitattu 5.2.2013.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>

Kansaneläkelaitos 2012 a. Kotihoidon tuki. Viitattu 1.11.2012.
http://www.kela.fi/vanhempainvapaan-jalkeen_kotihoidon-tuki

Kansaneläkelaitos 2012 b. Kotihoidon tuen määrä. Viitattu 1.11.2012.
http://www.kela.fi/kotihoidon-tuki_maara

Kansaneläkelaitos 2012 c. Yksityisen hoidon tuki. Viitattu 1.11.2012.
http://www.kela.fi/vanhempainvapaan-jalkeen_yksityisen-hoidon-tuki

Kansaneläkelaitos 2012 d. Yksityisen hoidon tuen maksaminen ja määrä. Viitattu 1.11.2012. http://www.kela.fi/yksityisen-hoidon-tuki_maara-ja-maksaminen

Kansaneläkelaitos. 2012 e. Kelan kautta maksettava kuntalisä. Viitattu 20.5.2012.
<http://www.kela.fi/kelan-kautta-maksettava-kuntalisa>

Kansaneläkelaitos. 2012 f. Kuntalisän maksamisen ehdot. Viitattu 20.5.2012.
http://www.kela.fi/kelan-kautta-maksettava-kuntalisa_kuntalisan-maksamisen-ehdot#lapsen

Karjalainen. 2012. Kuntalisän rahat loppuivat heti kesken Liperissä. Viitattu 22.8.2012. <http://www.karjalainen.fi/uutiset/uutis-alueet/maakunta/item/4712-kuntalis%C3%A4n-rah-at-lop-puivat-heti-kesken-liperiss%C3%A4>

Keskisuomalainen. 2011. Kotihoidon kuntalisä houkuttaa äitejä jäämään kotiin. Viitattu 22.8.2012. <http://www.ksml.fi/uutiset/kotimaa/kotihoidon-kuntalisa-houkuttaa-aiteja-jaamaan-kotiin/833995>

Kuntaliitto 2012. Selvitys lasten kotihoidon tuen sekä yksityisen hoidon tuen kuntalisistä ja vauvarahoista. Viitattu 20.5.2012. <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/opeku/vasu/vakatu-kimuodot/kuntalisat-vauvaraha/kuntalisat-palveluseteli/Sivut/default.aspx>

L 19.1973/36. Laki lasten päivähoitosta. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 15.5.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

L 20.12.1996/1128. Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 15.5.2012. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961128?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=kotihoidon%20tuki>

Miettunen, L. 2008. Lasten kotihoidon tuen kuntalisät osana suomalaista päivähoitojärjestelmää. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 101. Viitattu 20.5.2012. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10250/7933/Tutkimuksia101.pdf?sequence=3>

OECD. 2005. Babies and Bosses. Reconciling work and family life. (Vol. 4). Canada, Finland, Sweden and the United Kingdom.

Oulun kaupunki. 2012. Oulu-lisä. Viitattu 21.5.2012. <http://www.ouka.fi/oulu/paivahoito-ja-esiopetus/oululisa>

Pesonen, K. 2012. Varhaiskasvatuspäällikkö. Alajärven kaupunki. 8.3.2012.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2012. Päivähoito on hoitoa, kasvatusta ja opetusta. Viitattu 15.5.2012. http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/paivahoito

Vimpelin kunnanhallitus. Kannustuspalkkiot. Viitattu 21.5.2012. <http://www.vimpeli.fi/Default.aspx?id=620358>

Välimäki, A. 1999. Lasten hoitopuu. Lasten päivähoitojärjestelmä Suomessa 1800- ja 1900-luvuilla. Helsinki. Suomen kuntaliitto.

YLE Pohjois-Karjala. 2009. Liperi alkaa maksaa pikkulasten hoidosta. Viitattu 22.8.2012. http://yle.fi/uutiset/liperi_alkaa_maksaa_pikkulasten_kotihoidosta/5887981

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
 VASA YRKESHÖGSKOLA
 UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS OPINNÄYTETYÖTÄ VARTEN

OPISKELIJAN TIEDOT:		
Opinnäytetyön tekijä(t): Maarit Korkia-aho	Opiskelijanumero: e0a00450	Koulutusohjelma: Sosiologi
TUTKIMUKSEN KOHDEORGANISAATION TIEDOT:		
Organisaation nimi ja tulosyksikkö: Alajärven kaupunki, sivistystoimi		
Yhteyshenkilön nimi, sähköposti, puhelin: Kirsi Pesonen		
Mandoinen työelämäohjaaja(n) nimi, sähköposti, puhelin:		
OPINNÄYTETYÖN TIEDOT:		
Opinnäytetyön nimi: Kuntaliiton vaikutus kunnallisen päivähoiton tarpeeseen Alajärvellä 2012		
Opinnäytetyötutkimuksen tarkoitus: Selvitää kuntaliiton vaikutusta päivähoitomallin valintaan Alajärven kaupungissa		
Opinnäytetyön ohjaajan nimi, sähköposti, puhelin: Ahti Nyman Ahti.Nyman@...		

OPINNÄYTETYÖN SOPIMUSEHDOT

Opinnäytetyön ohjaus ja vastuut

Vastuu opinnäytetyön tekemisestä ja tuloksista on opiskelijalla. Vaasan ammattikorkeakoulun vastuu rajoittuu opinnäytetyön ohjaukseen. Toimeksiantaja sitoutuu antamaan opiskelijan käyttöön kaikki opinnäytetyön tekemisessä tarvittavat tiedot ja aineistot sekä ohjaamaan opinnäytetyötä toimeksiantajaorganisaation näkökulmasta sopimuksen mukaan. Opiskelija sitoutuu palauttamaan toimeksiantajalle työn aikana käyttöön saamansa luottamuksellisen aineiston opinnäytetyön valmistuttua tai kun osapuolet yhdessä sopien toteavat, ettei yhteistyöedellytyksiä työn loppuunsaattamiseksi ole.

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU

Wolffintie 30, 65200 VAASA
 Puh. 020 766 3300, faksi (06) 326 3002
 info@puv.fi, www.puv.fi
 Y-tunnus 2267669-3

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Oikeudet tuloksiin

Tekijänoikeus ja omistusoikeus opinnäytetyön tuloksiin ja muuhun aineistoon kuuluvat opinnäytetyön tekijälle. Toimeksiantaja saa käyttöoikeuden opinnäytetyön tuloksiin ja niiden hyödyntämiseen. Opinnäytetyön tekijä on velvollinen raportoimaan opinnäytetyön tulokset toimeksiantajalle.

Tulosten julkistaminen ja luottamuksellisuus

Opinnäytetyö on kokonaisuudessaan julkinen. Mikäli opinnäytetyö sisältää liikesalaisuuksia tai muuta julkisuuslaissa salassa pidettävää tietoa, on opinnäytetyön raportti laadittava siten, että tietojen luottamuksellisuus säilyy. Opinnäytetyön kirjallinen osa voidaan julkaista myös Theseus -tietokannassa Internetissä.

Opinnäytetyön osapuolet (opiskelija, toimeksiantaja, ohjaaja) sitoutuvat pitämään salassa kaikki opinnäytetyön tekemisessä ja sitä edeltävissä tai sen jälkeisissä neuvotteluissa esiin tulevat luottamukselliset tiedot ja asiakirjat sekä pidättäytymään käyttämästä hyväkseen toisen osapuolen ilmaisevia luottamuksellisia tietoja ilman erillistä lupaa.

Opinnäytetyön kustannukset

Opinnäytetyöstä mahdollisesti aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sopivat toimeksiantaja ja opinnäytetyön tekijä keskenään. Pääsääntöisesti Vaasan ammattikorkeakoulu ei vastaa yksittäisen opinnäytetyön kustannusten korvaamisesta.

Päiväys: 23.7.2012 Opinnäytetyön tekijän allekirjoitus: Maarit Korhonen-aho

Liitteet: Tutkimussuunnitelma liitteineen

Tutkimuslupa opinnäytetyötä varten

- Myönnetty anomuksen mukaan
 Hylätty
 Myönnetään seuraavin korjauksin

- Kohdeorganisaation nimi SAA esiintyä opinnäytetyössä
 Kohdeorganisaation nimi EI SAA esiintyä opinnäytetyössä

Päiväys 23.7.12
 Allekirjoitus Kirsi Pesonen
 Nimen selvitys KIRSI PESONEN

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU

Wolffintie 30, 65200 VAASA
 Puh. 020 766 3300, faksi (06) 326 3002
 info@puv.fi, www.puv.fi
 Y-tunnus 2267669-3

HAASTATELTAVAN NIMI: _____

1. LASTEN SYNYTMÄAJAT?

2. OLITTEKO VAKITUISESSA TYÖSUHTEESSA ENNEN LAPSEN SYNTYMÄÄ?

Kyllä

Ei

3. OLITTEKO MÄÄRÄAIKAISESSA TYÖSUHTEESSA, TYÖTÖMÄNÄ VAI OPISKELITTEKO ENNEN LAPSEN SYNTYMÄÄ?

4. VAIKUTTIKO KUNTALISÄ PÄÄTÖKSEENNE HOITAA LASTA/LAPSIA KOTONA?

Kyllä

Ei

5. AIOTTEKO HOITAA LASTA KOTONA SIIHEN SAAKKA, KUNNES LAPSI TÄYTTÄÄ 3 VUOTTA?

Kyllä

Ei tiedä

Ei

